

OPERA

2015. november
december

Shakespeare Bál

sztárvendég: Plácido Domingo

A diótörő
Triptichon

Solymosi Tamás
Wayne Eagling
Michel Plasson
Szinetár Miklós

PREMIER LÁMPALÁZ NÉLKÜL

BMW LÉZERVILÁGÍTÁS. AZ ÚJ 7-es BMW. A VEZETŐ LUXUS.

Egy újdonságot a nagyközönség elé tární mindig izgalmas pillanat. A BMW legújabb innovációja azonban magabiztosan mutatja meg az utat: a kategóriájában elsőként az új 7-es BMW-ben bemutatott Lézervilágítás akár a LED-es fényszóróknál kétszer messzebb, 600 méteres távolságban képes megvilágítani az utat – így az új 7-es BMW nemcsak messzebbre tekint, hanem mindenki előtt is jár.

BMW 730d Limousine–BMW 750Li xDrive Limousine
átlagfogyasztás: 4,5–8,3 l/100 km. CO₂-kibocsátás: 119–192 g/km.

BMW Art&Culture

A BMW Magyarország az Opera stratégiai partnere.

Az új 7-es BMW

www.bmw.hu

A vezetés élménye

Beköszöntő

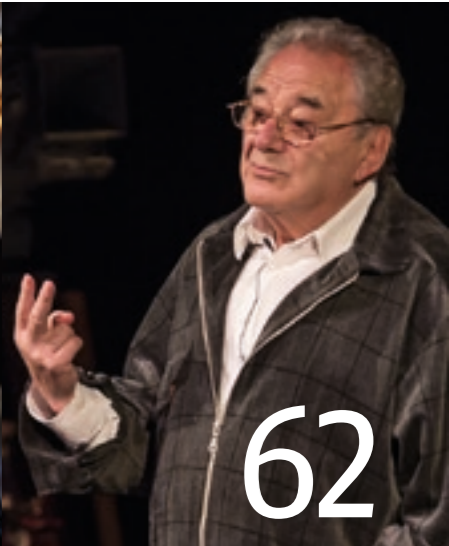
Tisztelt Operabarátok!

Erdélyi magyar vagyok, így sose tévesztettem szem elől a magyar muzikusokat, akármerre vitt is az élet. Nagyváradon születtem, később kilenc évig énekeltem a Kolozsvári Magyar Operában, majd a '60-as évek végén elhagytam Romániát, és Nyugat-Németországba emigráltam. Számtalanszor dolgoztam együtt kiváló muzikusokkal, az énekesek közül pedig nagyon szerettem Polgár Lászlóval, Laki Krisztinával fellépni, utóbbival ikertestvérként tekintettünk egymásra – hiszen ő pont úgy festett barna hajjal, mint én szőkével. Legalább ennyire fontosak számomra a Marton Évával közös szereplések. Egyik alkalommal Münchenben egy *Don Giovanni*-előadáson kellett beugranom Elviraként úgy, hogy lábadoztam egy meghűlés után. Az első felvonás nagyon jól ment, de utána éreztem, hogy a hangszálaim még nincsenek teljesen rendben. A függöny mögött az egyik kolléganőm egy mentolos cukorkával segített ki, Éva pedig azt mondta, hogy ne féljek, mert tudja az én szerepemet is, és ahol nem győzöm hanggal, átveszi a szólamomat. Ez az egyik legszebb emlékem, mert megerősített abban a hitemben, hogy egy olyan operaháznál, amelynek tagjai egész évadban játszanak, meg vannak terhelve, nagyon fontos, hogy a művészek együttműködjenek, jól ismerjék egymást, és megbízhatnak a másokban. (Münchenben mutatták be 1978-ban azt a Reimann-operát is, amelyben a világhírű szoprán Cordeliát énekelte, és amely férje, Dietrich-Fischer Dieskau ösztönzésére íródott. A *Lear* című opuszt januárban az eredeti produkció alapján állítja színpadra az Operaház. – a szerk.)
Érdeklődve követem az Ybl-palota körüli eseményeket, az Erkel Színház felújítását, az Eiffel Műhelyház kialakítását. Gratulálok az eddigi sikerekhez, és sok szerencsét kívánok az Operának a jövőbeli tervek megvalósításához!

Júlia Várady Fischer–Dieskau

Fotó: Anne Kirchbach

OPERA
MAGYAR ÁLLAMI OPERAHÁZ

ERKEL
SZÍNHÁZ

MAGYAR NEMZETI
BALETT

A BUDAPESTI FILHARMÓNIAI TÁRSASÁG
ZENEKARA

BUDAPESTI OPERA
KÓRUS

EIFFEL
MŰHELYHÁZ

3 **TISZTELT OPERABARÁTOK!**
Júlia Várady Fischer-Dieskau beköszöntője

6 **EGY ETALON DEBÜTJE**
Beszélgetés Plácido Domingóval

10 **VARÁZSLATOS MESE A FELNÖVÉS RŐL**
Solymosi Tamás–Wayne Eagling-interjú

14 **A DIÓTÖRŐ EGY NYELVEN SZÓL**
Melnik Tatiana–Balázs Gergő-interjú

16 **ÁTJÁRHATÓ UNIVERZUMOK**
Rost&Frenák

18 **CSILLAGKÖZI BAROKK**
Toronykő Attila-interjú

20 **FÓKUSZBAN „A RENDEZŐ BARÁTJA”**
Beszélgetés Kenesey Judittal

25 **MEGVÁLTÓ ZENE**
Téli jótékonyági rendezvények

28 **NEM HILTON**
Michel Plasson-interjú

32 **CSILLAGOK ÉS CSILLAGÓRÁK**
Világ sztárok a hangversenyeken

34 **AZ IGAZSÁGKERESŐ MAESTRO**
Failoni125

37 **LÉPÉSRŐL LÉPÉSRE MEGÚJULÓ RÉSZLETEK**
Kulissza: a „restaurátorokkal” beszélgettünk

41 **KINCSEK AZ OPERAHÁZ TITKOS BUGYRAIBÓL**
Archív: pénztári páncélszekrény és időkapszula

44 **IDŐTLEN, ÚJ TEREK AZ OPERÁBAN**
Megújulás: interjú Somlai Tiborral

48 **MODERN KORI RÓMEÓK ÉS JÚLIÁK**
West Side Story

50 **TÉBOLYULT TÉR**
Walking Mad

52 **TÖRTÉNELMI FORGATAG**
Shakespeare Show és Évadnyitány

54 **OLASZOS INDULÁS**
Otello

56 **HÁROMSZÖG ÉS KACSKARINGÓ**
Sába királynője

58 **MOZART A BŐRÖNDBEN**
Figaro 2.0

60 **SZOMORÚ VASÁRNAP?**
Werther

62 **OPERA, ÉDES OPERA**
Operarajongó: Szinetár Miklós

64 **BILLY ELLIOT**
A Musical

OPERA

A MAGYAR ÁLLAMI OPERAHÁZ MAGAZINJA

FELELŐS KIADÓ:

Ókovács Szilveszter főigazgató

KIADVÁNYKONCEPCIÓ:

dr. Turkócsik Monika
marketing- és kommunikációs igazgató

SZERKESZTŐ:

Filip Viktória

ARCULAT:

Mátai és Végh Kreatív Műhely

KORREKTOR:

Endreiné Szemők Ildikó

SZERZŐK:

Braun Anna | Filip Viktória | Hermann Veronika | Jászay Tamás | Karczag Márton | Krupa Zsófia | László Ferenc
Mesterházi Gábor | Oláh András | Pallós Tamás Papp Tímea | Réz György | Szabó Z. Levente | Várhegyi András
Emmer László | Eder Vera | Herman Péter | Anna Kirchbach | Ruben Martin | Nagy Attila | Martin Niklasson
Operaház Emlékgyűjteménye | Operaház Archivuma | Pályi Zsófia | Rákossy Péter

FOTÓ:

NYOMDAI ELŐKÉSZÍTÉS:

NYOMDA:

Mátai és Végh Kreatív Műhely

Keskeny és Társai 2001 Kft.

CÍMLAPFOTÓ:

Greg Gorman

HIRDETÉSFELVÉTEL:

hirdetes@opera.hu

Megjelenik 30 000 példányban.

ISSN 1789-4093

Egy etalon debütje

Az Operaház 2016. február 6-i jótékonysági báljának témája Shakespeare, díszvendége pedig egy olyan művész lesz, aki lassan hat évtizede határozza meg a világ operajátszását. Plácido Domingo pályáját Shakespeare-szerepek övezik, és bár a magyar közönség hallotta már őt énekelni, az Ybl-palotában mégis debütálni fog.

Papp Tímea

Fotó: Ruben Martin

○ AIDA, 1987 | Forrás: Operaház Archivuma

○ AIDA, 1987 - POLGÁR LÁSZLÓVAL, BEGÁNYI FERENCSEL ÉS JELENA OBRAZCOVÁVAL | Forrás: Operaház Archivuma

Domingo két alkalommal lépett fel színházi körülmények között Budapesten, mindkétszer abban az időszakban, amikor a hazai operaélet még el volt szigetelve, az információk és az énekesek csak jelentős késéssel jutottak el hozzánk. Először 1973. február 16-án, Cavaradossiként láthatták és hallhatták alakítását a szerencsések. „Rekordgyorsasággal emelkedett a nemzetközi énekes sztárok legelső sorába”, bemutatkozása „az évad legnagyobb teljesítményét ígéri”, „pályafutása felfelé ívelő szakaszában, de már világhírnévvel övezetten” érkezik Domingo – így harangozták be őt a napilapok. A *Tosca* címszerepében partnere Déry Gabriella volt, Scarpiát pedig Jám-bor László énekelte a Kerekes János dirigálta Erkel színházi előadáson. A kritikák nem fukarkodtak a dicsérettel Domingo 77. Cavaradossija után: „az utóbbi évek legnagyobb operai szenzációja”, „hangmilliomos – esz-közeiben kimeríthetetlen, pazarló gazdagságú művész, képességeinek csorbítatlan teljességében, pályájának zenitjén”, „a *Tosca* tenor főszerepét ilyen színvonalon az elmúlt három évtizedben magyar színpadon senki nem

énekelte”. A világhírű tenor lapunknak nyilatkozva elárulta, ma is emlékszik a lelkes, elhivatott közönségre.

Másodszor szintén az Erkelben, 1987. április 20-án, húsvét hétfőjén az *Aidá*ban lépett fel. Ezen az estén Tokody Ilona, Jelena Obrazcova, Polgár László, Sólyom-Nagy Sándor, Begányi Ferenc, Számadó Gabriella álltak színpadra, és Lukács Ervin vezényelte Domingo pályájának hatvanadik Radamesét, összesítésben 1026. fellépését. Ekkor már „No. 1.”-nak nevezték őt, nem véletlen, hogy az előadás jegyeiért megrohmozták a pénztárat, a valódi operarajongók és a hírességre kíváncsi érdeklődők pedig éjszaka is sorban álltak. A fáma szerint egy svájci úr 3000 márkát is ajánlott volna egy jegyért, és a többnyire nyugdíjas korú jegy-szedők mellé védelem gyanánt izmos karatézókat is felfogadtak. (A nagy érdeklődésnek és sikernek köszönhetően a televízió nézői néhány nappal később felvételről láthatták az előadást.) „A színészileg szűkre szabott, gyakran állóképbe dermesztett Radames-szerepben is talál rá módot,

hogy teljes egyéniséget, karaktert teremtsen.” „Elbűvölő, páratlan színekben gazdag hang, fantasztikus muzikalitás, tökéletes technika. Verdi és a szerep még tökéletesebb érzékelése és érzékeltetése.” Így méltatták a kritikák – amelyek a hazai énekesekről is csupa pozitívumot írtak –, a beszámolók szerint pedig ötvenöt percig tartott az ováció, ami szintén a mai napig emlékezetes a művész számára.

Domingo akkorra – Jelena Obrazcova mellett – Tokody Ilonával is több alkalommal fellépett már. Míg a '70-es években arra a kérdésre, hogy kit jelent számára Magyarország, Solti György, Marton Éva, Budai Livia nevéet sorolta, és hozzátette, New York-i orvosa is magyar, mégis honfitársaink közül a legnagyobbként Puskás Öcsit említette (ami egy madridistától, azaz Real Madrid-drukkertől, valljuk be, teljesen természetes). Bár ma is elsősorban a zenei világ magyarjai, a fentiekén túl Carelli Gábor, az Erkel-beli Aidában a fáraót alakító Polgár László, Rost Andrea, Sass Sylvia, Várady Júlia,

FAUST BÁL, 2014 | Fotó: Pályi Zsófia

A Három Tenor-koncerteket szervező impresszárió, Rudas Tibor, valamint Markó Zoltán Miklós, aki több mint harminc évig volt hűséges asszisztense, jelentik számára az országot, az Opera magazinnak nyilatkozva Budapest szépségeiről, művészeti és építészeti kincseiről és az itt élők kedvességéről is megemlékezett.

Folytatva a múltidézt, a következő fellépésre jóval nagyobb közönség előtt, a Népstadionban került sor 1996. július 30-án. Ismét énekesként ünnepelhettük José Carreras és Diana Ross, valamint Rost Andrea társaságában a koncerten, ahol a magyar nyelvű *Bánk bán*-részlet mellett *A víg özvegy* melódiái is felcsendültek. Nem véletlenül: az operettek mindig is fontos szerepet kaptak az életében. Édesanyja egyik jeles szerepe volt a *Csárdáskirálynő* Szilviája, ő maga Edwint játszotta a Kálmán-operettben, míg Lehár művében Danilóként és Camille-ként is láthatták pályája kezdetén, előbbit 2000-ben aztán New Yorkban reprízelt.

Plácido Domingo budapesti fellépéseinek listája tizenhárom évvel később új helyszínnel, az Operaházzal bővült, de még ekkor sem operaénekesként: a nevével fémjelzett énekverseny, az Operalia 2009-es, közös, pécs-budapesti rendezésű kiadásának döntőjében a zenekar élén segítette a fiatal tehetségeket. Visszaemlékezve erre az eseményre, a szervezők magas színvonalú teljesítményét és munkáját emeli ki.

Shakespeare-hez visszakanyarodva – akinek drámái nem csupán prózai színházak mindenkorai repertoárjának alapját jelentik: az azokból készült zenés darabok operaházak műsorát határozzák meg – Domingo szerint a bárd operaszínpadi alkalmasságának titka a történetekben és a karakterek emberi drámájában rejlik. Ez inspirálta az évszázadok során a zenés színpadi szerzőket, hiszen az általa megírt figurák ma is ugyanolyan elevenek, mint négyszáz éve. Az előadónak, akinek bele kell bújni a bőrükbe, hogy a lelküket és az indítékaikat megértse, így nincs is olyan nehéz

dolga. Neki pedig hihetünk, hiszen a „Shakespeare-repertoárból” énekelte Cassiót és Otellót, Romeót, Macduffot, Bénédictet (Berlioz *Béatrice et Bénédict* című operájában, ami a *Sok hűhó semmiért* feldolgozása), Christopher Sly-t (A *makrancos Katán* alapuló Dominick Argento-operában), és ha megengedőek vagyunk, *Az elvarázsolt sziget* Neptunját is betehetjük a sorba.

Így aztán igazán hiteles sztárvendége lesz a Shakespeare Bálnak, amelynek jelentőségében nem kételkedik a művész. Szükség van ezekre az eseményekre, mert általuk sokkal több ember ismerheti meg az adott város, így Budapest kultúrkincseit, köztük az Opera együttesét, ugyanakkor a jótékony cél sem mellékes. Ahogy ő fogalmazott: „Egykor királyok, hercegek, bíborosok támogatták a művészeti egyesületeket, szervezeteket, amelyek soha nem tudták önerőből fenntartani magukat. Manapság a gazdaság »hercegeihez« fordulunk, hogy nyissák ki pénztárcájukat, de ami a legfontosabb: tárják ki a szívüket a nagyszerű kulturális örökségre.” ○

SHAKESPEARE Bál

**KARÁCSONYI
KEDVEZMÉNY
2016. január 6-ig**

**SZTÁRVENDÉG:
PLÁCIDO DOMINGO**

*KERESKEDŐK ÉS MŰVÉSZEK FARSANGI ESTÉLYE AZ OPERÁBAN
2016. FEBRUÁR 6.*

OPERA
MAGYAR ÁLLAMI OPERAHÁZ
HUNGARIAN STATE OPERA

**JEGYVÁSÁRLÁSSAL KAPCSOLATOS INFORMÁCIÓK:
TELEFON: +36 30 438 8610
SHAKESPEAREBAL@OPERA.HU
WWW.SHAKESPEAREBAL.HU**

Varázslatos mese a felnövésről

Nincs karácsony fenyőfa nélkül – nem múlhat el december A diótörő nélkül sem. Hat évtized után idén megújul E. T. A. Hoffmann varázslatos történetének balettváltozata. Gazdagabb látványvilág, korcsolyázó táncosok, könnyedebb történetvezetés – erre számíthatunk ebben az évadban, árulta el a két koreográfus, Wayne Eagling és Solymosi Tamás balettingazgató. *Braun Anna*

– Először tartózkodik Budapesten úgy, hogy egy egész estés balettet koreografál, ugyanakkor ez a sokadik találkozása, élménye A diótörővel. Milyen lesz a darab a magyar színpadon?

Wayne Eagling: Három évvel ezelőtt már készítettem egy pas de deux-t az Önök fővárosában, de persze ezen keresztül csak kevésbé ismerhettem meg a társulatot. Ez a diótörő tradicionális lesz, mert Tamás (Solymosi Tamás balettingazgató – *a szerk.*) azt szerette volna, hogy amennyire csak lehet, tartsuk meg a korábbi produkció értékeit. Nem változtattam tehát radikálisan, csak kicsit modernizáltam, felgyorsítottam, kisserkesztettem belőle a lassú jeleneteket. A darabot megfiatalítottam, maibbá dolgoztam át, mert az évek alatt egy kissé előre-gedett, megszürkült.

– Miért van szükség új Diótörőre, ha a régit is szerették, és az új mégsem annyira más, mint amennyire lehetne?

Solymosi Tamás: Ha egy lakásban hatvan éve nem volt festés, az lehet jó, de biztosan nem elég jó. Ennyi idő után felújításra van szükség, áttolunk egy falat, máshova akasztunk egy képet... Magyarországon mintha túlzottan félnénk az újtól.

– Ön nem fél az újtól, amikor azt mondja a társzkoreográfusának, hogy maradjunk azért a régi ösvényen?

S.T.: Nem! Tudom, hogy mi a hagyomány, tisztelem azt, ugyanakkor ismerem a mű gyerekbetegségeit is, azokat pedig szeretném kijavítani. Vegyük például a díszletet: a hatvan évvel ezelőtti megoldások már nem szolgálták a darabot, az utazóképben pedig rongyokat rángattak, mögötte partvisnyélen ugráltak a halak. Amikor a gyerekek *A gyűrűk urán* nőnek fel, ez a látvány már nem lehet számukra elég meggyőző. De lesznek más átalakítások is: az utcajelenetben például korcsolyáznak majd, így idézzük a téli hangulatot. Idomulnunk kell a korhoz, változnia kell a balettnak is. Amikor egy szép produkciót, amely megélt hatvan évet és megtette a dolgát, leporolunk, majd „új köntösbe” öltöztetünk, a felfrissülését, egyben továbbélését biztosítjuk.

– Fel sem merült, hogy egy ideig most egyáltalán ne legyen repertoáron?

S.T.: Nem. Az olyan, mintha azt mondaná, hogy a karácsonyt ünnepeljük karácsonyfa nélkül.

– Eagling úr, Ön előregedésről beszélt: ez a darab „érdeme” vagy a társulaté? Budapesten játszották unalomig?

W.E.: Az elszürkülés a darabról szól, nem a társulatról, hiszen ez utóbbi eléggé megváltozott az elmúlt években. Úgy vélem, elég komoly erőfeszítés történik annak érdekében,

hogy a Magyar Nemzeti Balettet nemzetközi szintű együttessé emeljék.

– Most ötödször koreografálja ezt a darabot. Talál még benne izgalmat? Vagy ez már egy sorozatgyártás sokadik eleme?

W.E.: Amikor új produkciót dolgozom, igyekszem új nézőpontot találni. A diótörő ráadásul sokkal bonyolultabb klasszikus balet, mint például a *Csiperózsika*. Sokkal több rétegű, egészen sokféleképpen kibontható alkotás, s a koreográfuson áll, hogy a szálakat hogyan varrja össze. Valójában még mindig keresem „a tökéletes Diótörőt”. Ez most inkább a londoni előadással rokonítható, és „természetesebb” lesz, mint amit Toer van Schaykkel együtt csináltunk Amszterdamban.

– Solymosi Tamás nagyon határozottan tudja, mit szeretne ettől az előadástól. Miért nem egyedül dolgozott rajta?

S.T.: Egyrészt fontosnak tartom, hogy a legjelentősebb mestereket, a legmegfelelőbb alkotókat hívjuk meg Budapestre, akik ezáltal megtapasztalhatják az együttesben rejlő potenciált. Ugyanakkor minden fázisnál jelen vagyok, mert nem szeretném, ha olyan irányba indulna el egy folyamat, egy elképzelés, amit nem tudok támogatni. Az a munkám, hogy gondját viseljem a társulatnak, a balett-előadásoknak, ennek a darabnak – én pedig így

Premier

tudom a leghatékonyabban végezni a feladatom.

– Dolgoztak már együtt Hollandiában.

S.T.: Angliában is, több produkcióban. Saját tapasztalataimra alapozva kértem fel Wayne Eaglinget. Ismeretlen koreográfust nem hozok ide.

– A híre alapján is hozhatta volna.

S.T.: Nem kockáztatok. Olyan reper-toárt kell kialakítanom, amely stabil alapja a társulat művészeti arculatának, ez nem az az idő, amikor ismeretlen alkotókra merném bízni a produkciókat. Amikor átvettem az együtttest, egyáltalán nem volt klasszikusunk. Rengeteg munkát jelent ezt újraépíteni, még akkor is, ha már most látom, hogy egyre könnyebben próbáljuk be ezeket a nehéz darabokat.

– Eagling úr, miről szól majd ez A diótörő?

W.E.: Egy kislányról, aki rádöbben, hogy lassacskán fel fog nőni. Megismeri a férfiak iránti vonzalmat, de

nem tudja még, ez mit jelent, álmában pedig, fiatal nőként megtapasztalhat egy ilyen helyzetet. Az én történetem a felnőtté válásról szól, nem pedig egerekről és játékkatonákról, nem a misztikumról, nem a karácsonyról. Még akkor sem, ha igazán tél lesz a színpadon, karácsonyfa, alatta ajándékok, és korcsolyáznak majd az utcajelenetben.

– Sokat dolgozik együtt most a fiatalokkal, a főiskolásokkal.

W.E.: Igen, és minél fiatalabb egy táncos, annál tehetségesebb. Ahogy idősödnek, egyre inkább úgy viselkednek és néznek ki, mint a balett-táncosok, és tudja, ez igen zavaró. *(Nevet.)* Félretéve a tréfát, a táncosok tényleg könnyen elveszítik a természetességüket. Egy gyereket megtanítani valami újra, valami szokatlanra viszont elég nehéz. Tulajdonképpen meg vagyok lepve, hogy milyen sokáig tart, hogy egész egyszerű, alapvető dolgokat megértsenek velük.

– De hiszen ők táncosok! Legalábbis ezen az úton járnak.

W.E.: Persze, de a balett-technikákat elsajátítani és megtanulni mozogni, az két teljesen külön dolog. Nem az a feladat, nem attól táncos valaki, ha órákon vagy napokon át egyes pozícióban tud állni. A művészet nem itt kezdődik. Nekem most az a feladatom, hogy a testhelyzetek betanításától, a koreográfia elsajátításától eljuttassam őket a mozdulatig, a kifejezésig, a játékig.

– Ezek szerint megvan már a szereposztás?

S.T.: Persze.

– Három lesz?

S.T.: Egészen pontosan nyolc. Adom a lehetőséget! És vállalom: igen, ennyire éhesen keresem azt, hogy ez A diótörő hogyan lehet még jobb, sőt: a lehető legjobb! ◻

www.fidelio.hu

fidelio

Ha komolyan szórakozik...

A diótörő

egy nyelven szól

Fotók: Emmer László

Egyikük orosz kifejezéseket tanul, a másikuk a magyart próbálja elsajátítani a professzionális munka érdekében. A társulathoz frissen leszerződött orosz magántáncosnő, Melnik Tatiana és az előző évadban bemutatkozó ifjú, Balázi Gergő a közös nyelvet mégis inkább a balettben találja meg. Az idén teljes egészében megújuló *A diótörőben* mindketten főszerepet táncolnak. Krupa Zsófia

– Egy szűk szakmai közeg már ismer benneteket, de a szélesebb közönség számára ősztől vált látványossá a munkátok. Milyen időszakokat éltetek át, mielőtt a Magyar Nemzeti Baletthez kerültetek? **Melnik Tatiana:** A tanulmányaimat a Permi Koreográfiai Akadémián végeztem, ezután rögtön elszerződtem a Gordeev Színházhoz. Az itt töltött hét év meghatározó volt a szakmai karrierem szempontjából – itt váltam igazi balerinává. Ezután két évig dolgoztam a Sztanyiszlavszkij

Színháznál, de úgy éreztem, hogy szeretném új színpadon, akár külföldön is kipróbálni magam. Ezután találkoztam Solymosi Tamással, aki miután megnézte az egyik előadásomat Moszkvában, meghívott a társulathoz. **Balázi Gergő:** Mivel a testvérem a Balettintézetbe járt, már egészen fiatalon közel kerültem a baletthoz. A bátyám miatt kezdtem el bejárni a Táncművészeti Főiskolára is, ahol a műfaj szépségeivel együtt azt is megtapasztaltam, hogy egy-egy gyönyörű produkció mögött

milyen kemény munka áll. Később sikeresen felvételiztem, és azóta sem bántam meg, hogy ezt a szakmát választottam. 2014-ben „Az évad legjobb végzős növendéke” díjat vehettem át a Magyar Táncművészek Szövetségétől, a képesítővizsgám után pedig a balettigazgató úr szerződést kínált az Operába, amit azóta se tudok elhinni. A legnagyobb álmom válik valóra éppen.

– Milyen volt bekerülni egy ilyen patinás intézmény társulatába?

M.T.: A beilleszkedésemet egyéb, nagy változások is kísérték, hiszen egy új országba költöztem, de ahogy megérkeztem Budapestre, azonnal beleszerettem ebbe a fantasztikus városba. Az Operaház épülete lenyűgözött a szépségével, az együttes pedig a legnagyobb vendégszeretettel fogadott. Otthon érzem magam itt, és minden nap úgy kelek föl, hogy munkába szeretnék menni!

B.G.: Az első periódus alatt nekem elsősorban azt kellett megszoknom, hogy már nem iskolába járok: ez maga a nagybetűs élet. A Táncművészetin ugyan elsajátítjuk az alapokat, de az igazi rutin csak a színházban szerezhető meg: érzem, hogy sokat kell még tanulnom. Az előző évadban kisebb szerepekben próbálhattam ki magam a *Coppéliában*, a *diótörőben*, a *Manonban* és *A hattyúk tavában*. Már ezeket is hatalmas élmény volt eltáncolni, de ami most vár rám, az elmondhatatlan izgalommal tölt el.

– Az idei évad mindkettőtök számára kiemelt jelentőségű: az őszi Hattyúk tava után A diótörőben folytatjátok a bemutatkozást. Emlékeztek rá, hogy ez utóbbit hol láttátok először?

B.G.: Természetesen itt, az Operaházban. Hatéves voltam, és teljesen elbűvölt. Nemcsak a színpadi lét ragadott magával, hanem az a varázslatos, karácsonyi hangulat is, ami ezt az előadást övezi.

M.T.: Én a Permi Balett előadásában néztem meg először, szintén körülbelül hétévesen. Ez a mű minden

balett-táncos számára meghatározó jelentőséggel bír, hiszen már egészen kicsi korunktól fogva ismerjük, szeretjük és gyakoroljuk a szerepeit.

– Míg A diótörő a közönségnek az ünnepi pillanatokot és a szórakozást jelenti, addig a balett-táncosok számára a december az év legsűrűbb időszaka. Könnyen tudtok váltani a kemény munka és a meghitt családi együttlétek közt?

M.T.: Az élet során hozzászokunk ehhez: mi minden karácsonykor Diótörőt táncolunk, és ahogy Magyarországon, úgy Oroszországban is ugyanez a műsorrendszer működik. Emellett mindig megtalálom a módját a pihenésnek. A férjemmel, aki szintén balett-táncos, ügyelünk arra, hogy amikor kettesben vagyunk otthon, ne a munkáról beszéljünk. Ez a kikapcsolódás szempontjából mindkettőnknek fontos.

B.G.: Mivel teljesen a rabja vagyok az előadásnak, ezért kifejezetten várnék a Diótörő-szezonra, az év végét nem is tudnám máshogyan elképzelni. Számomra ez a darab hozza meg a karácsonyi hangulatot

és ritmust, ezért az sem zavar, ha ez párhuzamosan sok munkával jár.

– A diótörő új, 2015-ös változatban jelenik meg az Operaház színpadán. Wayne Eagling és Solymosi Tamás olyan koreográfiát készített, ami a klasszikus hagyományokat követi, mégis 21. századi vizualitással frissíti fel az előadást. Milyen új elemekkel találkozhatok már a próbák során?

M.T.: Az ideai Diótörő mindenkinek kihívást fog jelenteni, hiszen a klasszikus darabot most először szabták a magyar társulatra. Ez teljesen új, modern díszleteket és pompás jelmezeket is hozott magával.

B.G.: Sokkal sűrűbb lesz a cselekmény, a korábbihoz képest nagy változás, hogy három felvonás helyett csak kettő lesz. Így Diótörő herceg már az első részben megjelenik, ez pedig nekünk, táncosoknak is izgalmasabbá teszi a feladatot. Nemcsak az első Diótörő-főszerepem, hanem a friss változat miatt is legalább olyan kíváncsian és érdeklődve várom az ideai előadást, mint a nézők! ○

Átjárható univerzumok

Különleges együttműködés két nagyszerű művész között: november közepén került sor az Erkel Színházban Rost Andrea és Frenák Pál estjére. A produkció részleteiről, inspirációról, figyelemről és tiszteletről meséltek nekünk.

Hermann Veronika

Fotó: Martin Niklasson

– Hogyan született meg a közös előadás gondolata?

Frenák Pál: Mondhatnánk, hogy véletlenek találkozása, de tudjuk, hogy véletlenek nincsenek: Andrea csodálatos művész, figyelemmel kísérjük és kölcsönösen tiszteljük egymás munkáját. Összeköt minket a professzionalizmus és a minőség iránti elkötelezettségünk. Nálam ez elengedhetetlen egy inspiráló alkotási folyamathoz.

Rost Andrea: Jó ideje követem a Frenák Pál Társulat munkásságát. Legutóbbi premierjükön, a *Birdie*-n értett meg bennem a gondolat, hogy létre kellene hoznunk egy új,

eddig még soha nem látott fúziót. A nyári találkozó során fantasztikusan egymásra találtunk, azt éreztem, hogy pontosan úgy értelmezi a művészetet, ahogyan én. Így sokkal könnyebb és gyorsabb volt az egymásra hangolódás.

– Mennyit változott – ha változott – az eredeti koncepció a próbafolyamat során?

F.P.: Nagy az improvizációs lehetőség. Az egész közös munka arról szólt, hogyan kapcsolódik a zenei és a mozgásvilág két átjárható univerzuma. Andrea bevont engem az ő világába, én bevontam őt az enyémbé,

és ez újszerű színpadi megjelenést teremtett. Ugyan dalestről van szó, de nagyon fontos volt, hogy fényel, térrel tiszta, világos módon fogalmazzunk. Reflektáltunk az elhangzó zenei anyagra, de nem illusztratív módon: sokkal inkább egy szabad, asszociatív teret teremtettünk meg.

R.A.: Biztos pontot jelentettek azok a dalok, amelyeket már korábban kiválasztottam. Ehhez komponált Pál vizuális és mozgásvilágot. Rendkívül érzékenyen közelítette meg a témát, amely számomra meghatározó, hiszen nem kellett megváltoztatnom a saját művészi koncepciómat,

○ TÁNC TREND'15 - FIÚK - FRENÁK PÁL TÁRSULAT
Fotó: Nagy Attila

○ FIGARO HÁZASSÁGA
Fotó: Éder Vera

viszont a dalok mélységéhez mérten tanultam meg a mozdulatokat és tudtam eljátszani a szerepem.

– Mennyire kellett lefordítani egymás nyelvére a hangot és a táncot, vagy ha úgy tetszik, a zenét és a testet ebben a közös előadásban?

F.P.: Nem kellett, pont ez a lényeg: nem volt narratív értelmezés, párhuzamos motívumok voltak. Egy közösen felépített struktúra mentén Andrea teremtette meg a darab akusztikai világát, mi pedig egy ideális és rendhagyó teret, korporális minőséget konstruáltunk köré, amelyben komfortosan érezhette magát, amely inspiráló volt számára, és amelyben kibontakozhatott.

R.A.: Pálnak teljesen igaza van. Értettük egymást, attól függetlenül, hogy ő táncos, én pedig operaénekes vagyok. A próbafolyamat során mindketten elmondtuk az elképzeléseinket, amellet, hogy mélységes tisztelettel voltunk a másik iránt. Nagyon jólesett a bizalom, amit ebben a produkcióban kaptam tőle.

– Volt olyan korábbi előkép vagy irányzat – akár külföldi példa, együttműködés, akár saját korábbi munka –, amely inspirálón hatott az előadásra?

F.P.: Ez egy kísérlet volt mindkettőnk számára. Nem akarjuk megtagadni önmagunkat, bizonyos részletek tudatosan használt idézetek voltak, de ezek ebben a speciális kontextusban új értelmet nyertek. Sokszor nyúlok építészeti megoldásokhoz, képzőművészeti, filmes eszközökhöz, ugyanakkor ezt a lehető legtisztább, legegyszerűbb formákon keresztül teszem. Az opera műfaja sok esetben zsúfolt, olykor képi túlzásokban fogalmaz. Engem az érdekelt, hogyan lehet minimális eszköztárral maximális hatást elérni.

R.A.: A túlzásfoltosság egyikünkre sem jellemző, mindketten szeretjük a letisztult vonalakat és színvilágot. A ruha, amelyet viseltem, csodálatos, egyszerű, mégis kifejező volt.

– Hol tervezik még bemutatni ezt az egyedülálló produkciót? Lehet esetleg sorozat is belőle?

F.P.: Reméljük, hogy a közös munka valaminek a kezdete. Szeretnénk, ha lenne folytatása, de egyelőre az Erkel-beli estre szólt a felkérésünk. A többit meglátjuk.

– Mennyire követel más típusú felkészülést, alkalmazkodást az, hogy két ennyire nehéz és önálló műfajban dolgoznak?

F.P.: Minden kollaboráció igényel bizonyos fokú alkalmazkodást, de talán ebben az esetben nem is ez a jó szó. Nem alkalmazkodás, hanem figyelem. Mivel mindennek az alapja egyfajta megértés és gondolati egyformaság, így ez teljesen organikus, zsigeri.

R.A.: Az elmúlt időszakban rendkívül sok inger ért, ezeket a mai napig alig tudtam kipihenni. Erre az előadásra viszont olyan energiákat tudtam csoportosítani, amelyek teljesen más aspektusba helyeztek mindent az életemben. Az énekeket boldogan tanultam, örömmel jártam a próbákra, mert tudtam, hogy mást kapok, mint bárhol máshol. Az ilyen típusú lelki feltöltődés a saját harmóniám alapja. ○

Csillagközi barokk

Toronykőy Attila szerint a galaktikus helyszín ellenére valójában nem is sci-fi opera a Gödöllői Királyi Kastély Barokk Színházában általa színre álmódott három felvonásos Haydn-mű, az *Élet a Holdon*. Vajon hova repítenénk ma egy csökönyös öregembert, hogy meggyőzzük a szerelem mindenható erejéről? Jászay Tamás

Haydnnak a külföldi színpadokon elő-elővett, nálunk viszont sosem játszott operáját, az *Il mondo della Luna*, vagyis az *Élet a Holdon* címűt 1777-ben Eszterháznál mutatták be. Eszterházy Miklós kisebbik fia esküvőjére készült el a mű, amit egyes zenetörténészek Haydn legsikerültebb operájaként tartanak számon, ennek ellenére a mester életében többször már valószínűleg

nem került színpadra. Pedig a librettót sem akárki jegyzi: Carlo Goldoni akkor már negyedszázada megírt szövegkönyvét nem kevesebb, mint hat különböző komponista vitte színre.

Az alapanyag népszerűsége érthető, hiszen ott van benne Goldoni minden védjegye, ami komédiáit ma is fogyaszthatóvá teszi. A szüzsé szerint

a makacs vénember két lányát gazdag kérőkhöz adná, ám a házába csöppent két ágrólszakadt fiatalembernek (meg persze saját ivadékaiknak) egészen más elképzelése van a helyes felállásról. A szokásos forgatókönyvet – az öreg megleckéztetését és a szerelem erejének demonstrálását – Goldoni ezúttal holdbéli utazással bolondította meg: a kábult álmából eszmélő atyával a gazfickók elhitetik, hogy a Holdon van, ahol próbatételek után arról is sikerül meggyőzni, hogy a szeretők egymásnak valók.

Toronykőy Attila azonban nem az űrfilmekből ismerős, szürke kráterekkel tagolt tájon gondolta el a nagy átverés helyszínét. „A darab fő kérdése, hogy milyennek képzeljük a holdbéli tájat? A barokk embernek nem voltak erről közvetlen ismeretei. Mi viszont már tudjuk, hogy néz ki ez a vidék, éppen ezért nem érdekes egy, a Holdat lemásoló tér kialakítása.” A gödöllői Barokk Színház zsebkendőnyi kulisszaszínpada eleve csak három helyszín gördülékeny megjelenítését teszi lehetővé: „Eredetileg kert, szobabelső és utcakép volt itt variálható, de a színház műszaki vezetőit sikerült meggyőznünk, hogy új elemeket helyezhessünk fel, így egy

szokatlan táj születhetett meg.” A színház adottságai sok mindent eldöntenek az előadással kapcsolatban: egyszerre száznál alig több néző fér el, ráadásul a színpadnyílás se haladja meg az öt métert. „Míg az Operaházban a monumentális látványra vagy a kórus mozgására kell koncentrálni, ebben a nagyon intim térben szerencsés módon válnak hangsúlyossá az emberi viszonyok, a gesztusok és az arckifejezések. Sokan még mindig azt hiszik, hogy az operisták főleg énekesek, és csak másodsorban színészek, de ez tévedés: a mai harmincas-negyvenes generáció olyan tanároktól tanult, akik számára a színjátszás és az énekítés azonos jelentőségű. Ráadásul ők már minden »őrületség« rávehetőek a színpadon, erre pedig egy vígopera esetében nagy szükség is van.”

Amikor erre példát kérek Toronykőy Attilától, elárulja, hogy a holdbéli utazás helyszínét eredetileg egy konditeremben képzelte el, ahol a hősöknek komoly izommunkát kellett volna végezniük ahhoz, hogy vágyaik teljesüljenek. Aztán Juhász Katalin tervezővel konzultálva egy másik, nem kevésbé extrém helyszín mellett döntöttek - de

ezt a leendő nézők számára nem lepazzuk le. „A szerelmesek célja, hogy minél jobban megtréfálják az öreget, ehhez pedig az általunk választott hely ideális közeg. És mivel az apa bármit megadna azért, hogy eljusson a Holdra, mindent el lehet vele hitetni...”

A barokk és korunk közötti ellentétet Juhász Katalin jelmezei, illetve Csákovics Lajos friss fordítása is aláhúzza. „A vígoperát muszáj magyarul játszani, az események olyan gyorsan pörögnek, hogy a feliratot olvasva lemaradna a néző a poénokról. Az operát meg is húztuk, hogy a mai ember számára is élvezetes, fordulatos legyen. A barokk operában a recitativók során halad előre a cselekmény, az áriák viszont hosszú, kimerevített pillanatok. Rendezőként ezeknek a színrevitele jelent valódi kihívást, hiszen meg kell indokolni, hogy miért énekl el valaki ugyanazt a sort hatszor.”

Hogy végül minden jóra fordul-e, az nézőpont kérdése: a holdbéli bolondozások után a friss házásokat is utoléri a komoly, evilági hétköznapiak. ◻

Fókuszban „a rendező barátja”

Puccini három egyfelvonásosának december 12-i, kuriózumnak számító bemutatóján *A köpeny*, az *Angelica nővér* és a *Gianni Schicchi* ismét a szerző eredeti elképzelései szerint, egy estén lesz látható. A premier kapcsán Kenesey Judit dramaturggal beszélgettünk.

Oláh András

– Egy tragédiába torkolló verista szerelmi dráma, egy, a szakrális és a profán határterületén mozgó, női sorsot bemutató vezekléstörténet, és egy a szerzőre kevésbé jellemző, a *commedia dell'arte* műfaját Dante nyomán megidéző mű alkotja Puccini *Triptichonját*. Milyen egységre épülhet egy ilyen eltérő témákat egyesítő produkció?

– Puccini szándékosan igyekezett a három művet eltérő sémák szerint

felépíteni, és a három abszolút különböző történettel az élet más-más aspektusait kívánta lefedni. A színházi alkotók zöme természetesen szeretne találni valamilyen kapcsolatot, ami összefűzi e darabokat. Emiatt, illetve praktikus okokból végül a díszlet fogja képviselni ezt az egységet: Anger Ferenc rendező és Zöldy Z. Gergely díszlettervező egy hajószerű szerkezet létrehozása mellett döntöttek, amely mindegyik operához kiválóan illik, és ami egyúttal megkönnyíti a premier

○ Zöldy Z. Gergely látványtervei

három, majd a két-két együtt futó produkció átdíszítéseit is. Nem volt egyszerű feladat, mert az Erkel Színház színpadtechnikája nem olyan fejlett, mint az Operaházé: nincs forgószínpad, süllyesztő; *A köpeny* párizsi vízi világának érzékeltetése is kihívást jelent.

– A dramaturgot a rendező barátjának is szokás nevezni, de miből is áll valójában a feladata, és miben tér el a munkája az Operaházban a prózai színházakban dolgozó kollégáitól?

– Egy előadásban gyakorlatilag minden dramaturgiai funkciót tölt be, egy jelenet megvilágításától a szereplők jelmezén át egy generálpauza hosszáig. A dramaturgnak ezért tökéletesen ismernie kell a művet és annak hátterét, valamint a szerzői és rendezői szándékot szem előtt

tartva azon kell dolgoznia, hogy minden funkció helyesen legyen alkalmazva az előadásban. Gyakorlati értelemben a teendőink a következők: háttéranyagokat biztosítunk a darabhoz történelmi, zene- és művészettörténeti, irodalmi szemszögből; igény szerint segítjük a rendezőt a felkészülésben és opponálunk a koncepció kialakításában. Részt veszünk a próbákon, ahol igyekszünk külső, objektív szemszöveget biztosítani, mivel a rendezők óhatatlanul is hajlamosak bevonódni a saját művükbe, és egy idő után talán már nem tudják kívülről szemlélni, hogy mi az, ami működik, és mi az, ami kevésbé. Segítünk a szerepelemzésben, bizonyos mondatok, frázisok értelmezésében, továbbá a műsorfüzetek és más, közönség elé kerülő szövegek és marketinges anyagok megírásában, ellenőrzésében.

Sokan csodálkoznak, hogy minek egy operaházba dramaturg, hisz itt nem húznak vagy írnak át szövegeket. Dehogynem! Operákból is gyakran hagynak ki részeket, természetesen a karmesterrel és a rendezővel közös megegyezésben, hisz zeneileg és a színrevitel szempontjából is stimmelnie kell az ugrásoknak. Magyar nyelvű előadások esetében pedig sűrűn fordul elő, hogy itt-ott át kell írni valamit, esetleg javítani, ha a rendezés vagy az énekelhetőség megkívánja. Minde mellett nekünk kell biztosítanunk vagy gondoznunk az összes koncert és előadás feliratát.

– Másfél éve, mióta közalkalmazottként dolgozol az Operánál, újra intézményesült a dramaturgia a házban. Miért van erre szükség, és milyen érzésekkel vágta neki ennek a feladatnak?

– Harmadéves voltam a Színház- és Filmművészeti Egyetemen, ahol 2009-ben végeztem, amikor az egyik tanárom felhívta a figyelmemet, hogy érdemes lenne a zenés műfaj felé orientálódnom. Nem sokkal ez után közreműködtem egy egyetemi báb-operaelőadásban, és ráébredtem, hogy az opera érdekel igazán, de soha nem gondoltam volna, hogy valaha módom lesz az Operaház dramaturgjaként dolgozni. Pedig megkockáztatom, hogy nagyobb szükség van itt dramaturgra, mint a prózai színházakban. Akí figyelemmel kíséri az Operaház évadait, láthatja, hogy az utóbbi időben még több esemény zajlik a két helyszínen: tavaly huszonnégy, idén harminckét bemutatót tart az intézmény. Azokat a feladatokat, amiket 2014 őszén Orbán Eszterrel ketten viszünk a vállunkon, korábban több kolléga és külsős munkatárs között osztották fel, ami óhatatlanul bizonyos feladatok

elaprózását, az információáramlás nehézségét vagy az egységesség esetleges hiányát is okozhatta. Ennyi bemutató és egyéb esemény esetén praktikus állandó munkatársakat alkalmazni, tekintve, hogy nem csupán egy produkcióval vagy részfeladattal foglalkozunk, hanem az egész évaddal, ezzel a rálátással pedig módunk van segíteni a különböző társulatok között folyó tevékenységek hatékonyságát is.

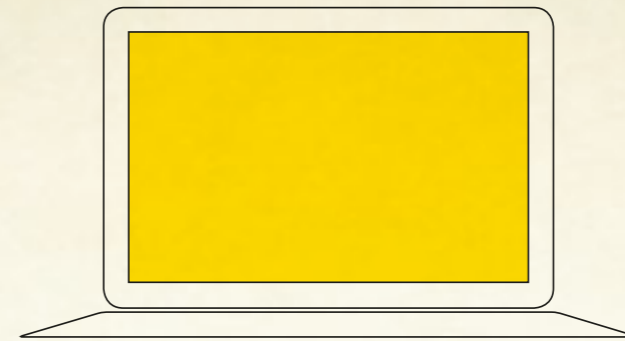
– Minden szépsége mellett hatalmas mennyiségű munkát végeztek. Mi az, amire mindeközben fontos odafigyelni?

– A legfontosabb talán az időzítés, a munka szervezését és koordinálását tekintve is. Például érdemes már az első korrekciós próbákon ott lennünk, hogy segítsük az énekeseket, amikor a szerepet tanulják. Csak ilyenkor tudunk hatékonyan közreműködni a kiejtés javításán,

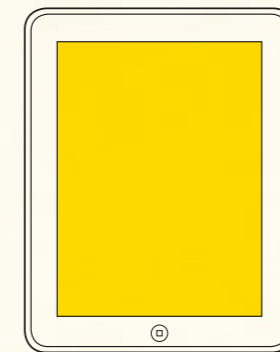
a helyes értelmezés és hangsúlyok kialakításán, hiszen a rendelkezőpróbák megkezdésekor már a színpadi, szerepmegformálási, technikai dolgokra kell összpontosítaniuk. Az sem mindegy, sem technikai, sem lélektani szempontból, hogy egy énekesnek, rendezőnek mikor teszünk egy megjegyzést, javaslatot: lehet, hogy érdemes várni még egy próbát, de az is lehet, hogy utána már késő lesz változtatni.

– Ha jól tudom, a munkakörülményeitek is javulnak, és a feladataitokhoz önálló iroda is párosul.

– Eddig mi voltunk a Házban „a bolygó hollandik”, és most kapunk egy csendes, félreeső szobát, ahol nyugodtan tudunk dolgozni. Az Operaház Dalszínház utcai bejáratánál, a korábbi Opera Shop helyén lesz a főhadiszállásunk. ○

Platformjaink harcban állnak!

A Magyar Narancs már digitálisan is olvasható!

Mostantól digitálisan is előfizethet a Magyar Narancsra, így kedvenc lapját iOS-en, androidos platformokon és természetesen PC-n is olvashatja!

www.magyarnarancs.hu/elofizetes

Dimag
your digital media
FIVE International KB.

www.dimag.hu
interaktív tartalmak
folyamatosan bővülő kínálat
iPad, Android, PC

MAGYAR NARANCs

ERKEL

SZÍNHÁZ
THEATRE

T R I P T I C H O N

Giacomo Puccini

A köpeny Angelica nővér Gianni Schicchi

Egyfelvonásos operák olasz nyelven, magyar felirattal

Szövegírók ▶ **Giuseppe Adami, Giovacchino Forzano**

Rendező ▶ **Anger Ferenc**

Látványtervező ▶ **Zöldy Z Gergely**

Dramaturg ▶ **Kenesey Judit**

Karigazgató ▶ **Strausz Kálmán**

A gyermekkar vezetője ▶ **Gupcsó Gyöngyvér**

Karmester ▶ **Kesselyák Gergely**

Bemutató ▶ **2015. december 12., Erkel Színház**

OPERA
MAGYAR ÁLLAMI OPERAHÁZ
HUNGARIAN STATE OPERA

www.opera.hu | www.facebook.com/Operahaz

Karitatív

Megváltó zene

Több mint kétezer éve egy betlehemi jászolban pihegett egy kisfiú, akinek üzenete, ha nem is teljesen egyezik a hangjegyekével, mégis hasonló értelme van: megszabadítani az embereket a rossztól és az elkülönüléstől. Filip Viktória

Fotó: Nagy Attila

Egy finomlelkű francia orvos, Georges Duhamel az első világháború idején katonai sebészként a frontvonalon teljesített szolgálatot. Mivel rajongott a zenéért, egyik levelében fuvolát kért otthon maradt feleségétől. Amikor már „szóra bírta” hangszerét és „életet lehel a varázscsőbe”, a sors is segítségére sietett: egy átvezénylésnek köszönhetően muzsikusi barátokra lelt, akikkel kevésnyi szabad idejüket Corelli, Mozart és Beethoven darabjainak szentelték. „Szörnyű munkánk közben az áhítat ilyen pillanatai a megváltó fel szabadulás pillanatai is voltak. Kezdtém

rájönni: a muzsika teszi lehetővé, hogy tovább éljek. Nem tudta persze csökkenteni a mélységek borzalmait, a szenvedést, a gyötrelmeket, de elhozta hozzám még a temető kellős közepébe is a mennyi könyörület leheletét, a remény és az üdvösség forrását.” A költőként, íróként és esszéistaként is (el)ismert doktor visszaemlékezése a hangok erejéről szól, ami (gondoljunk csak a *Brundibár* című gyerekoperára) a második világháború idején is több-kevesebb lelki támogatást jelenthetett – és persze jelent minden könnyebb vagy nehezebb történelmi

időben, vagy személyes élethelyzetben az arra fogékonyaknak.

Értik és érzik mindezt az Operában is, ahol már évek óta egész évadot átfogó, komoly karitatív tevékenység zajlik, amely két alkalommal is kulminál. Az egyik intenzív időszak karácsony közeledtével köszönt be, amikor kezdetét veszi a jól ismert *Diótörő Fesztivál*. Az Andrássy úton ekkor megelevenednek E. T. A. Hoffmann meseszereplői: életre kel a Diótörő bábu, a Dalszínház utcába megérkezik a szán, és még a Szfinxek is bekapcsolódnak a játékba,

○ HÁGAI KATALIN, ÖRÖKÖS TAG | Fotó: Nagy Attila

Színházba a *János vitéz* előadására. A cél az együttlét öröme lesz, csakúgy, mint az Opera muzikusai által kezdeményezett jótékony célú, *A diótörő* karácsonyi szalonjában megrendezett *Kiskarácsony* című koncerteken. Tavaly 1500-an vettek részt a hangversenyeken, amelyek idén december 16-ára esnek. A többek között a Patyolat utcai Ákombákom nevű, sajátos nevelési igényű gyerekek óvodájából, a Bajza Utcai Általános Iskolából, a Bárdos Lajos Általános Iskolából és a Pető Intézetből érkező, testi fogyatékkal élők, szociálisan rászoruló, hátrányos helyzetű gyerekek a zenei élmény mellé kis ajándékot is kapnak majd búcsúszóul.

○ VOLF KATALIN, ÖRÖKÖS TAG | Fotó: Nagy Attila

Aranyvasárnap az MKB Bank és a Nemzetközi Gyermekmentő Szolgálat szervez közös programot, amelyen immár hetedik éve ünnepel együtt az 1100 hátrányos helyzetű hazai és határon túli kisgyermek. Ők ebből az alkalomból december 20-án láthatják a legfrissebb *Diótörő*-előadást.

○ JUBILEUMI EMLÉKGYŰRŰ | Fotó: Nagy Attila

○ EGRI SÁNDOR MAGÁNÉNEKES ÉS ÓKOVÁCS SZILVESZTER FŐIGAZGATÓ | Fotó: Nagy Attila

○ VÁRKONYI ZOLTÁN BALETTMŰVÉSZ
Fotó: Nagy Attila

○ MAGYAR GÁBOR ZENEKARI MŰVÉSZ ÉS ÓKOVÁCS SZILVESZTER FŐIGAZGATÓ
Fotó: Nagy Attila

színes, téli ruhát öltve. A november 29-től december 23-ig tartó, valóságga vált varázslathoz egyedülálló hangulat és jóézés is társul: ahogy azt az előző években megszokhattuk az Andrassy úton felállított és gazdagon díszített, hatalmas fenyőfa alatt a karácsonyi finomságokat az intézmény vezető művészei mérik, a kitelepült Opera Shop kínálata vásárlásra csábít, hogy a bevétel adományt képezzen az Ökumenikus Segélyszervezet számára.

○ BARLAY ZSUZSA, ÖRÖKÖS TAG | Fotó: Nagy Attila

Folytatva az adventi programsorolót, a következő esemény ezüstvasárnapra esik. A Nagycsaládosok Országos Egyesületének és a Nyugdíjasok Országos Szövetségének rendezvényén az eddigi két év során csaknem háromezren vettek részt, míg az idén 1800 gyermeket, szülőt és nagyszülőt várnak december 13-án az Erkel

○ MISURA ZSUZSA, ÖRÖKÖS TAG | Fotó: Nagy Attila

Sajnos azonban vannak olyan kicsik is, akik súlyos betegséggel küzdenek, és nem tudják meglátogatni sem Mária hercegnőt, sem *Diótörő* herceget. Az ő arcukra próbál mosolyt csalni a K&H Gyógyvarázs Mesedoktorok nevű programja, amelyhez a Ház is csatlakozni fog. Az élő és webes meseolvasás során az Opera művészei a repertoáron lévő előadások (köztük *A diótörő*, a *Csipkerózsika*, a *János vitéz*) történeteit mesélik majd el jelmezben, díszletek között.

Elhagyva a karácsonyi fényeket, a fenyőillatú ünnepet, a tél mintha zordabb arcát mutatná, az Opera azonban ezekben a komorabb hónapokban is igyekszik jókedvet hozni és segítséget nyújtani, ugyanis a karitatív tevékenységek másik súlypontja a báli időszakra tehető. Az Országos Mentőszolgálat immár harmadik éve élvezheti az intézmény szubven-cióját, amelynek részeként az idén nyáron megrendezett K&H Mozdulj! futóversenyen is egy mentőautó megvásárlására gyűjtöttek adományokat, csakúgy, mint az Ezüst Rózsa

vagy az ideai Faust Bálon, és ez lesz a missziója a 2016. február 6-ára eső Shakespeare Bálnak is. A pompás összművészeti eseményből senki sem marad ki: az estély másnapján a Bálmozsa keretében a *Jancsi és Juliska* című meseoperát tekintheti meg az a mintegy ezer hátrányos helyzetű gyerek, akiknek többek között a TV2, a Lions Klub és a K&H biztosítja a belépést.

A nagyobbak báli örömeire is gondolnak az Ybl-palotában. Középsiskolásoknak és civil szervezeteknek hirdették meg a *Vidd és viseld!*

programot, amely során vízkeresztől hamvazószerdáig a jelentkezők a már nem használatos, de még féltve őrzött jelmezekből vihetnek el pár darabot, hogy azok egy táncnál vagy egy jó hangulatú fényképezésnél, esetleg egy gyönyörű dekoráció teljesebbé tételénél jó szolgálatot tegyenek.

És ha már itt tartunk. A Shakespeare Bál sztárvendége az a Plácido Domingo lesz, akit 2012-ben az UNESCO József-alkalmi Nagykövetségévé nevezett ki, jótékonyági koncertjein dollármilliókat gyűjtött a természeti katasztrófák áldozatainak. (A vele készült interjú a 6–8.

oldalon olvasható – a szerk.) És ne feledkezzünk el az Opera minden este kiváló teljesítményt nyújtó művészeiről és a háttérben dolgozó munkatársakról sem, akik olykor nem kevés munka árán szolgálják a színházat és a közönséget. Hogy még nagyobb fókuszot kapjon áldozatos és világszínvonalú munkájuk, az eddigiekkel ellentétben nem a szükkörű évadnyitó társulati ülésen, hanem Erkel Ferenc november 7-ére eső születésnapján, a Magyar Opera Napján vehették át elismeréseiket.

Visszatérve Duhamelre és *A vigasztaló zene* című könyvében tett visszaemlékezéseire, azt írja még az együttzenélésről: „Abban az emberben, akinek nem adatott meg a hit vigasza, ez is hitté vált, vagyis olyasmivé, ami táplál, serkent, megvigasztal. Nem voltam többé elhagyatva.” Többek között erről szól az adventi idő és a jótékonyág is: senki sem marad egyedül. ○

○ ZAVARÓS ESZTER, A MÁNDI ANDOR ÉS FELESÉGE ÁLTAL ALAPÍTOTT DÍJ
Fotó: Nagy Attila

○ SOMOGYI ZOLTÁN ÉNEKKARI MŰVÉSZ ÉS ANGER FERENC MŰVÉSZETI IGAZGATÓ
Fotó: Nagy Attila

○ BALOGH MÁRIA ÉNEKKARI MŰVÉSZ, ÓKOVÁCS SZILVESZTER FŐIGAZGATÓ ÉS ANGER FERENC MŰVÉSZETI IGAZGATÓ | Fotó: Nagy Attila

Nem Hilton

Michel Plasson, a nyolcvankét éves francia karmester a ma élő „nagy öregek” egyike. Nem érdemes taglalni, hogy „hányadik legnagyobb”, de ha francia operáról van szó, akkor alighanem benne van az első háromban, ha pedig Massenet *Wertherjéről*, akkor alighanem ő a *Werther* szinonimája. Mesterházi Gábor

Fotó: Emmer László

egyéniségüket. Nagy gond, hogy ennyire egyformák. A francia repertoárt mindenütt ritkán adják elő, emiatt nem megfelelő módon játsszák. Egyre gyorsabban, egyre hangosabban – a mai kor ezt preferálja. A hangszeres képzések is eltűntek. Kicsit olyan a zene világa, mint a szállodáké: a Hyatt, a Hilton mindenütt jelen van a világban, és mindenütt egyforma...

– Ön 1979-ben etalonértékű felvételt készített a *Werther*ből. Változott-e azóta a darabról alkotott képe?

– Nagyon sokszor adtam elő, több hanganyagot is készítettem belőle. Megcsináltam a bariton- és a tenor-verziót is, a világ összes tenorjával, Charlotte-jával. A zene ugyanaz maradt, de nem egy finom korszakban élünk, s ezt a francia muzsika nagyon megszenvedi. Vagyis a zene nem változott – a közeg változott, amelyben megszólal.

– Massenet korában a levélregényben elbeszélt történet, a *Sturm und Drang* hogy tudott operává alakulni?

– Épp Massenet-vel változott meg a *Werther*-történet. Massenet kompozíciója ugyanúgy kötődik a saját korához, mint Goethe regénye. A szöveg természetesen nem lehet ugyanaz, ahogy Gounod (vagy Berlióz) *Faustja* is más, mint az eredeti. Van még valami közös a kettőben: Gounod vagy Massenet operáját német szellemben játszani, úgy, mint Wagnert, lehetetlen, tökéletes félreértés. A szavak a műnek csak az egyik felét jelentik. A zenei költészet teljesen más.

– Mondhatjuk-e, hogy a levélregény egyik főszerepét, az önreflexiót Massenet operájában a zenekarra bízta?

○ SCHÖCK ATALA, ARTURO CHACÓN-CRUZ | Fotó: Pályi Zsófia

Goethe 1774-es levélregénye pedig a *Sturm und Drangé* – vagyis minden benne van, amit ettől az irányzattól elvárhatunk. A *Sturm und Drang* pedig nem egyszerűen stílusirányzat volt, sokkal inkább korszellem, innen nézve világosan érthető, hogy Goethe műve igazi *Werther*-látat indított el, mellesleg befuttatva az akkor huszonöt éves író is. Egy levélregényből nehezen következik a zenei, operai adaptáció – talán ezért kellett száztizennyolc évet várni Massenet operájára. (Gondoljunk bele, a sokkal drámaibb *Faust*-történetnek eközben hány feldolgozása keletkezett!) Michel Plassont – zenekari próbája után – ezekről a furcsaságokról kérdeztem.

– Mennyire nehéz francia operát játszani olyan közegben, amely inkább az olasz és német repertoárhoz van szokva?

– Ez az egész világon probléma: a francia repertoár nincs eléggé jelen, s emiatt a zenészeknek, de még az énekeseknek sincs lehetőségük begyakorolni a stílust, a nyelvet, s a zenét, amely nagyon-nagyon törekeny. És amely nagyon sokban függ az előadásmódtól. Wagner például különféle körülmények között is Wagner marad, mert olyan struktúrája, felépítettsége van. A francia operával más a helyzet, mert sokkal komplexebb, mint az olasz vagy akár a német. Ha a körülmények nem alkalmazkodnak hozzá, egyszerűen nem működik. Emiatt kell sokat próbálni.

– Ennek sikere elsősorban az énekeseken vagy inkább a zenekaron múlik?

– Elsősorban a zenekaron. Világszintű jelenség, hogy az együttesek globalizálódnak: elveszítették sajátosságukat,

Zenekar

– Abszolút. A zenében másképp, más nyelven fogalmazódik meg ugyanaz. Többféleképpen játszhatjuk a Werthert, több út vezet a jó előadás-hoz, de létezik rossz út is, amelyen nem működik. Nem szabad germanizálni. A szöveg és a zene francia nyelve az elsődleges.

– A nem francia anyanyelvű énekek hogy birkóznak meg a nyelvvel?

– Az anyanyelvet semmi sem helyettesíti. De többször találkoztam olyan előadóval, aki ugyan nem beszélt, de énekelt franciául. Az angolszászok ebben a legjobbak, az olaszokkal viszont nagyon nehéz, annyira erős az akcentusuk. Sok múlik a körülményeken.

– A Massenet-operák sorában Ön szerint a Werther különleges, vagy egy a sokból?

– Massenet-nek nagyon sok művét vettem fel, még többet vezényeltem, noha még mindig nem mindet. *A Manon*, a *Thaïs*, a Werther egyaránt óriási mestermű.

– Miért szereti?

– Mert régóta élek vele, ahogy más francia operákkal is. Ez az első, amit életemben vezényeltem. Előadtuk Geddával, Krausszal, Domingóval, mindenkivel. Ez az egyik legtöbbet játszott Massenet-opera. Több mint száz francia operafelvételt készítettem. Amikor német zenekarnál dolgoztam, német zenét játszottunk, Wagnert, Strausst (még Teufelt is!), és Liszt szimfonikus költeményeit is felvettem. Tehát nem vagyok kizárólag franciaspecialista. Nagyon szeretem például Brucknert, és általában azokat a darabokat, amelyekben erősen jelen van a metafizika, az ég felé mennek. Nem érdekel a hatásadás. Én a szív zenéjét szeretem.

HAJA ZSOLT ÉS CELENG MÁRIA | Fotó: Nagy Attila

– Dolgozott-e magyar zenészekkel?

– Ugyan októberben először jártam Magyarországon, Budapesten, de a magyar zenéhez és zenészekhez több szállal is kötődöm. Várady Júliával vettem fel Verdi *Requiem*-jét. Bartók *Kékszakállúját* a német televízió számára is elkészítettem. Számomra ez abszolút esszenciális mestermű: a *Pelléas és Mélisande*, *A karmeliták*, a *Wozzeck* mellett a 20. század legfontosabb operája. Marton Évával, Polgár Lászlóval volt szerencsém dolgozni, ami fantasztikus emlék. A zene misztériuma, szépsége, a nyelvhez képesti szépsége, a csodálatos magyar nyelv óriási hatással volt rám. Emellett számos zenekari művet dirigáltam, például Kodályt, de a *Kékszakállúval* semmi sem ér fel. Más nyelven ez is elképzelhetetlen. A magyar zene, a magyar előadók: nem „Hilton”...

– Épp a napokban hallgattam újra Fricsay Kékszakállúját, németül, s hiába szép a felvétel, a nyelv valóban komoly gát.

– Ebben egyetértünk. Folytatva a sort: Doráti keze alatt is játszottam, Anda Gézával többször adtam koncertet, de ott van Kertész István, a franciák közül Christian Ferras, Samson François, Charles Munch, Pierre Monteux. Olyanokkal zenélhettem együtt, mint Rubinstein, Rosztropovics vagy Milstein. Nagyszerű tehetségek élnek ma is, de ilyen nagy formátumú művészeket nem találok. A minap beszélgettem erről Pinchas Steinberggel, ő is ugyanígy látja. Valami elment, elveszett a világból. Ezzel együtt reménytelinek találok, hogy – ahogy azt az őszi Werther-előadások során tapasztaltam az Operaházban – magyar muzsikusokkal dolgozni változatlanul nagyon jó élmény. ○

BUDAPEST PHILHARMONIC ORCHESTRA
A BUDAPESTI FILHARMÓNIAI TÁRSASÁG

ZENEKARA

Hangversenyek az Operában

A Budapesti Filharmóniai Társaság Zenekarának - az Opera együttesének koncertjei

2015. november 30., 19:30

Brahms ▶ d-moll zongoraverseny op. 15
Elgar ▶ I. szimfónia

Vezényel ▶ Alexander Lazarev
Közreműködik ▶ Sofya Gulyak – zongora

2015. december 21., 19:30

Händel ▶ Messiás

Vezényel ▶ Paul Goodwin
Közreműködik ▶ Malin Chrístenson – szoprán,
Balga Gabriella – alt,
Szappanos Tibor – tenor,
Kovács István – basszus,
valamint
a Magyar Állami Operaház Énekara
(karigazgató: Strausz Kálmán)

OPERA
MAGYAR ÁLLAMI OPERAHÁZ
HUNGARIAN STATE OPERA

www.opera.hu | www.facebook.com/Operahaz

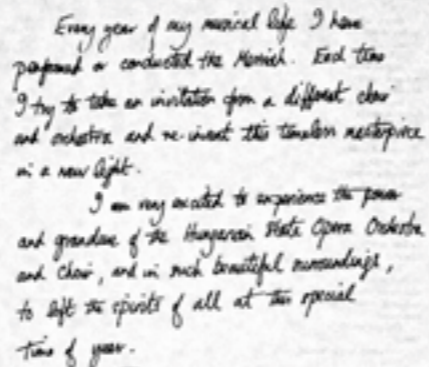
Csillagok és csillagórák

Nagynevű vendégművészek valóságos garmadája érkezett és érkezik a Filharmóniai Társaság koncertjeire az év utolsó hónapjaiban. Budapesten most debütálók és diadallal visszatérők, énekesek és hangszeres művészek, de egyként a legmagasabb színvonalat képviselve. László Ferenc

Mi tagadás, a Budapesti Filharmóniai Társaság Zenekara történetének aranylapjaira bizony nehéz fölkerülni! Elvégre az együttessel valaha koncertet adó Brahms, Furtwängler vagy épp Solti György legendájával aligha lehet vetekedni, legyen bár mégannyira világhírű is az éppen soron következő vendégművész. A hangversenyek érzéki valósága azonban szerencsére egészen más, s még csak nem is emlékezett a történeti összefoglalások büszke tekintélytisztelőjére. A jelen kiválóságai és feltörekvő, nagy tehetségei így éppúgy csillagórák adományozóivá válhatnak számunkra,

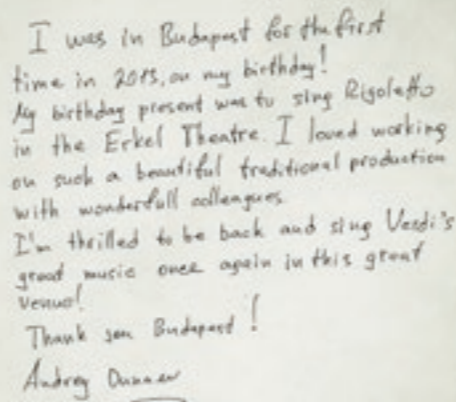
akár az említett titánok a szüleink, nagy-, déd- és ükszüleink számára.

Ez a remény különösen eleven, amikor annyi nagyszerű énekes vonult előbb az Operaház, majd az Erkel Színház színpadára, mint az Opera zenekarának november 2–3-i koncertjein. Verdi halotti miséjét, a *Requiem*et ezúttal Halász Péter vezényelte, s e két estén a csodálatos mű egészen kivételes szólistakvartettel szolt hozzánk: a világraszóló Komlói Ildikó mellett Anja Kampe, Andrei Dunaev és Liang Li énekhangján. A tavaly szeptemberi, emlékezetes sikerű *Szabadság OperaGálá*val Pesten

Every year of my musical life I have performed or conducted the Messiah. Each time I try to take an invitation from a different choir and orchestra and re-invent this timeless masterpiece in a new light.
I am very excited to experience the power and grandeur of the Hungarian State Opera Orchestra and Choir, and in such beautiful surroundings, to lift the spirits of all at this special time of year.
Paul Goodwin.

„Zenei pályafutásom során minden évben előadtam vagy vezényeltem a *Messias*t. Minden alkalommal, amikor elfogadom különböző kórusok vagy zenekarok felkérését, megpróbálok értelmet adni ennek az időtlen mesterműnek. Izgatottan várom, hogy meg tapasztaljam a Magyar Állami Operaház Zenekarának és Énekkarának erejét és nagyságát, és hogy ebben a gyönyörű környezetben adhassunk még több örömet az évek ebben a különleges időszakában.” – PAUL GOODWIN

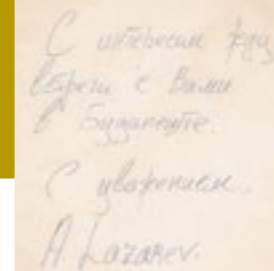

I was in Budapest for the first time in 2013, on my birthday! My birthday present was to sing *Rigoletto* in the Erkel Theatre. I loved working on such a beautiful traditional production with wonderful colleagues.
I'm thrilled to be back and sing Verdi's grand music once again in this grand venue!
Thank you Budapest!
Andrei Dunaev

„Először 2013-ban jártam Budapesten. Születésnap ajándékként énekelhettem a *Rigolettó*ban, az Erkel Színházban. Nagyon jó volt a csodálatos kollégákkal egy ilyen szép, hagyományos előadásban dolgozni. Izgatottan várom, hogy visszatérhessek, és Verdi nagyszerű művét énekelhessem ezen a nagyszerű színpadon! Köszönöm Budapest!” – ANDREI DUNAEV

bemutatózó Anja Kampe, korunk egyik legkülönb szopránja az akkor elhangzott Beethoven- és Wagner-áriák után most Verdi-szólamában hallatta hangját, talán a múlt évinél is jobb formában énekelve. Ahogy Kampét, úgy a nagyszerű orosz tenort, Andrei Dunaevet is ismerheti a magyar közönség. Ismerheti – és egyszersmind tisztelheti, hiszen ő az év elején mantuai hercegeként lépett eléünk, méghozzá imponáló könnyedséggel, szárnyaló hangon teljesítve slágerekben gazdag, de igen nehéz szólamát. A kvartett basszistája, a dél-koreai Liang Li, a Stuttgarti Opera kiváló énekes. Budapesti bemutatkozása önmagában is ünneppé avathatta a november eleji koncerteket.

November utolsó estéjén azután újabb vendégek várhatók a Budapesti Filharmóniai Társaság Zenekarának hangversenyére: a karmester Alexander Lazarev és a zongorista Sofya Gulyak.

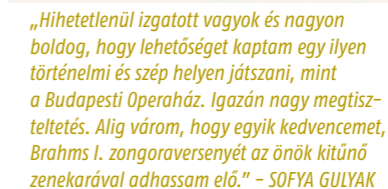
C uterbenem fog
Lazarev + Gulyak
A Gulyak.
A Lazarev.

„Érdeklődéssel várom a budapesti találkozást Önökkel.” – ALEXANDER LAZAREV

Az idén hetvenesztendős Lazarev, akárcsak a *Requiem*-koncertek tenoristája, a moszkvai Bolsoj büszkesége: 1987 és 1995 között ő volt az orosz operaház főzeneigazgatója. Karajan hajdani felfedezettje a világ minden táján megbecsült művész, Nagy-Britanniában éppúgy, mint Japánban.

Világstárok a hangversenyeken

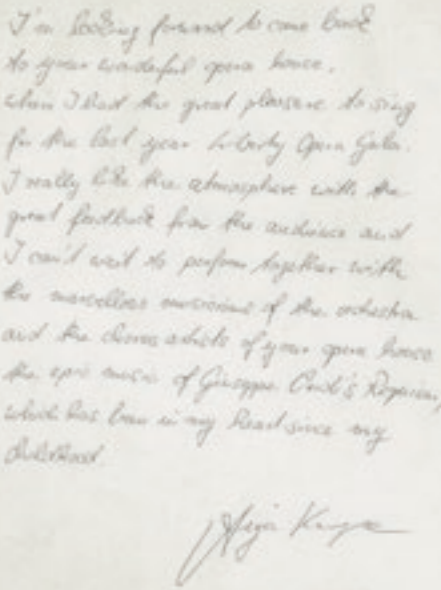
városának Händel-emlékermét, hála a barokk mester népszerűsítése terén kifejtett erőfeszítése miatt. A hivatalos hangvételű megfogalmazás egy izgalmas muzikusszemélyiség igazán rendkívüli sikereit tanúsítja: Goodwin koncertező vendégkarmesterként, operadirigensként, de lemezek készítője és zenekarnevelő gyanánt is aktív és roppant eredményes. S a *Messias* szoprán szólistájára is érdemes lesz majd rácsodálkoznunk: a svéd Malin Christenson ritka érzékű és keresett oratóriuménekes, ám mint operaszínpadi jelenség is igen vonzó, s ki tudja, nemsokára talán így is viszontlátjuk majd az Operaház színpadán. ○

I am extremely excited and pleased to have the opportunity to perform at such a historic and beautiful venue as the Budapest Opera House.
It is truly a great honor for me to be invited to play one of my favorite pieces with the orchestra.
Sofya Gulyak

Budapesti koncertjén Elgar *I. szimfóniáj*át vezényli majd: a törőlmetszett angol gentleman muzsikájával alkalmasint még a BBC Szimfonikus Zenekarának első vendégkarmestereként került meghitt viszonyba. A versenyek sokaságát megnyerő kazanyi zongoristánő pedig egy Brahms-zongoraverseny magánszólamával bizonyítja majd oly sokat méltatott elmélyültségét és energikus játékmódját. Gulyak nem az egykor a Filharmóniai Társaság koncertjén, a zeneszerző zongorajátékával ősbemutató B-dúr, hanem a *d-moll zongoraverseny*t játssza, de alighanem így is átérzi majd a zenekarral való együttműködés zenetörténeti dimenzióit.

S végül karácsony előtt, december 21-én egy ünnepi *Messias*-előadás! Paul Goodwin személyében pedig nem egyszerűen egy világhírű karmester, hanem egy valóságos régizene- és Händel-specialista irányítja majd az oratórium megszólaltatását. A művész, aki pályafutása első felében oboistaként vált világszerte ismertté, 2007-ben elnyerte Halle

I'm looking forward to come back to your wonderful opera house, when I had the great pleasure to sing for the last year Liberty Opera Gala.
I really like the atmosphere with the great feedback from the audience and I can't wait to perform together with the marvelous musicians of the orchestra and the choir which of your opera house. The epic music of Giuseppe Verdi's *Requiem*, which has been in my heart since my childhood.
Anja Kampe

„Nagyon várom a visszatérést az önök csodálatos Operaházába, ahol tavaly az a megtiszteltetés ért, hogy a *Szabadság OperaGálán* énekelhettem. Nagyon tetszett a légkör és a közönség rajongása, ezért alig várom, hogy az Opera nagyszerű zenekari művészeivel és kórusával adhassuk elő Giuseppe Verdi epikus *Requiem*jét, amely gyermekkorom óta nagyon a szívemhez nőtt.” – ANJA KAMPE

Az igazságkereső maestro

Közvetlenül karácsony előtt, december 22-én kerül sor arra az operaestre, amelyet a két világháború közötti magyar zenei életben meghatározó szerepet játszó olasz karmester, a százhuszonöt évvel ezelőtt született Sergio Failoni emlékének szentelnek az Erkel Színházban. Hazai énekművészek mellett Francesco Demuro lép fel a Giacomo Sagripanti vezényelte ünnepi eseményen.

Pallós Tamás

„Sergio Failoni, a genovai Carlo Felice operaház karmestere ma kezdte meg budapesti vendégszereplését. Bemutatkozásának külön jelentőséget ad Radnai igazgató nyilatkozata, mely szerint Failonit, ha a magyar közönség tetszésével találkozik, a jövő szezonra több hónapos szerződéssel köti az Operaházhoz. Meg kell állapítani, hogy a várt siker valóban bekövetkezett. Az olasz dirigens mai hatásos Aida-vezénylését általános tetszéssel és meleg ünnepléssel fogadta a publikum. És ehhez a kedvező hangulathoz csatlakozik a kritika is. (...) Nagy tudású, ízléses muzsikus. Technikája világos, mozdulatai kifejezőek, és szándékait szuggesztíven közvetíti az énekeseknek és az orkeszternek” – mutatta be az olvasóknak Péterfi István a *Magyar Hírlap* 1928. június 6-i számában a Budapestben

debütáló itáliai művészvendéget. Failoni olyannyira meggyőző volt, hogy az említett több hónapos megbízásból végül két évtized lett. A nálunk családot alapító, tiszteletbeli magyarként számon tartott karmester elsősorban az olasz és a német operarepertoár kivételesen mély tolmácsolásával, valamint új magyar művek népszerűsítésével szerzett elévülhetetlen érdemeket. A rábizott művek igazságát kereste: „Amiben nem hiszünk, azt nem is tudjuk kifejezni” – vallotta. Mozartban, Verdimben, Wagnerben, Pucciniban, Richard Straussban nagyon hitt; és Bartókot és Kodályt is pontosan értette.

Failoni csellistának tanult szülővárosában, Veronában; a milánói konzervatóriumban töltött évek alatt – részben példaképe, mestere, Arturo

Toscanini hatására – érdeklődése mindinkább a vezénylés felé fordult. Karmesterként 1921-ben Rameau *Platée*-jával debütált a milánói Teatro Carcanóban. Gyors egymásutánban hódította meg az olasz dalszínházakat. Itáliai főhadiszállásáról, a genovai Teatro Carlo Felicéből aztán egyre többször hívták külföldi vendégfellépésekre; eljutott Londonba, Madridba, Santiago de Chilébe... – Budapestre. Veronától nem szakadt el teljesen; 1924-től nyaranta olykor hazlátogatott, hogy az Aréna nagyszabású szabadtéri előadásait vezénylje: a *Parsifalt*, az *Andrea Chénier-t*, a *Mózes-t*, a *Giocondát*, az *álarcsobált*, a *Lohengrint*, a *Tannhäusert*; utoljára, a második világhégest követően, 1946-ban a *Traviatát* és az *Aidát*.

A „végleges elköteleződés” 1928-tól a magyar fővároshoz fűzte. Karmesteri gyakorlatának és tekintélyének köszönhetően világszínvonalra emelte az Operaház előadásait. 1932. április 24-én Failoni állt a pulpituson a *Székely fonó* ősbemutatóján, a következő év januárjában pedig a milánói

Scalában dirigálta Kodály daljátékát. Nevéhez fűződik a sokat emlegetett Bartók-repríz, *A kékszakállú herceg várának* 1936-os diadalmas felújítása. Betanításával került színre Respighi *A láng* című operája és a kortárs, olasz szerző posztumusz műve, a *Lucrezia*; s ugyancsak Failoni szorgalmazta a hiányos budapesti Verdi-repertoár bővítését is. Legendás interpretációi közé tartozott az *Otello*, a *Falstaff*, a *Trisztán* és a *Mesterdalnokok*. Gyakran koncertezett a Budapesti Filharmóniai Társasággal; sokoldalúságára és naprakészségére példa, hogy 1945-ben vezénylettel ismerhette meg a hazai közönség Sosztakovics VII. (*Leningrádi*) szimfóniáját. A második világháború utáni szomorú bódulatban életében először engedett a világkarrier csábításának; New Yorkba ment, de mindig készen állt a választott hazájába való visszatérésre. Akkor is Budapesten volt, amikor 1948-ban, Beethoven IX. szimfóniájának próbája közben rosszul lett...

Mi már csak ma is érvényes írásai alapján alkothatunk képet e művelt,

elkötelezett humanistáról, aki „papi tevékenységként” értelmezte hivatását. Alázattal, olthatatlan lelkesedéssel, fegyelmelmenten és fegyelmet követelve szolgálta a zenei géniuszokat. Frappáns elemzésein túl szókimondó, szellemes jegyzeteiben azt sem rejtette véka alá, hogy mit gondol a szeszélyes tenoristákról vagy épp a sznob, tudálékos színházlátogatókról... Író-költő kor- és honfitársát, Gabriele D’Annunziót nem kedvelte, de egyik mondatát – sokat elárulva vele önmagáról – szívesen idézte a világ „legmélyebb igazságaként”: „Anyim van, amennyit adtam”. ○

JELEN A KULTÚRÁÉRT!

Minden eszközünkkel
Önökért vagyunk!

NÉPSZABADSÁG

Lépésről lépésre megújuló részletek

© SZÉKELY ANNAMÁRIA | Fotó: Nagy Attila

Néha hajlamosak vagyunk a hibát kritizálni, míg a szépet természetesnek találjuk, és nem is gondolunk rá, mennyi munka van az esztétikai élmény mögött. Az Operaházban is láthatatlanul dolgozik egy kis csapat azért, hogy Ókovács Szilveszter főigazgató kérésére 2018-ra megszépült enteriőr várja a közönséget.

Szabó Z. Levente

Minden épület ki van téve a környezeti hatásoknak és nem csupán külső felületein: a természetes mozgás, a bent zajló munka a belső díszítést, festést is érinti. Hatványozottan igaz ez az olyan nagy forgalmú intézményekre, mint az Operaház. Ráadásul sokan nem vagy nem kizárólag azért érkeznek, hogy meghallgassák az előadásokat, hanem az Ybl Miklós tervezte épület szépségében is gyönyörködni akarnak. Négy hölgy áldozatos és többnyire alig észrevehető munkát végez azért, hogy ezek a látogatók elégedetten távozzanak.

„Amikor idekerültem, mindenki elcsodálkozott azon, hogy mit keres egy női dolgozó a karbantartásban. A művész kollégák valójában akkor lepődtek meg igazán, amikor a munkaterületre mentem spakkal, gipsszel

és csiszolóvászernakkal felszerelve. Történt mindez akkor, amikor a fő lépcsőház fehérre festett márvány ajtókereteit újítottam fel. További ámulatba estek, amikor letisztítottam a földszinti ruhatár oszlopait, amelyekről mindenki azt hitte, hogy sötétbarna színűek, holott reprezentatív, zöld, festett márvány díszítésűek” – avat be a részletekbe Székely Annamária, aki október eleji találkozásunkkor éppen az egyik falbontás alatti felületet glettelte. Az oldalbejáratnál lévő egyik régi pénztárcsarnokban ugyanis átalakítás zajlott, ősszel ez volt a legfőbb terep a restaurátorok számára – akiknek a jelek szerint a kedvenc spaklijuk állandó munkaeszköz, Annamáriának például a szélfogók mennyezetének és oldalfalainak javításánál is nagy szüksége volt rá. „Kifejezetten kérem szoktuk, hogy a kisebb átalakításoknál

○ AUER ERZSÉBET | Fotó: Pályi Zsófia

○ AUER ERZSÉBET, KOVÁCS MÁRIA, ECET ZSUZSA, SZÉKELY ANNAMÁRIA | Fotó: Nagy Attila

○ KOVÁCS MÁRIA | Fotó: Nagy Attila

a tulajdonképpeni kőműves munka utolsó fázisát már mi végezhesük el. Ez teszi lehetővé, hogy a díszítőfestéshez szükséges alapfelület megfeleljen az eredeti festés alapozásának, amelyre a későbbiekben a minta felkerül” – folytatja.

A Házban ugyan restaurátoroknak hívják őket, de csak az egyszerűség kedvéért. „Végzettségemet tekintve valójában díszítő festő vagyok, ám kollégáimmal,

○ Fotó: Pályi Zsófia

○ SZÉKELY ANNAMÁRIA | Fotó: Pályi Zsófia

Kovács Máriával együtt hosszú éveken keresztül dolgoztunk restaurátori csapatban is. Ha bonyolultabb feladat akad, azt mindig szakrestaurátor irányítása, felügyelete mellett végezzük. Legfontosabb dolgunk azonban az állandó karbantartás, gondozás, állagmegóvás, az épület eredeti szépségének megőrzése. Ha lehet, visszanyúlunk a régi tervekhez, leírásokhoz, képekhez.”

Szerencsére számos korabeli dokumentum maradt fenn, ami nagyban segíti a munkát. Ezekből az iratokból tudható például, hogy Ybl Miklós natúr tölgyfa burkolatot tervezett méhviasz réteggel, és ezt igyekeznek most lépésről lépésre megvalósítani. A fa két évente új felületkezelést kap, továbbá megszépülnek az ajtók, ahogy a ruhatár és a páholysor is. Mint azt korábban

○ Fotó: Nagy Attila

○ Fotó: Pályi Zsófia

hogy a Ház folyamatosan üzemel – mondja Székely Annamária. – Amikor az előcsarnokban kellett dolgoznunk, reggel felépítették az állványunkat, amit délutánra, estére el is bontottak. Komoly szervezésre van szükség, amelynek során együttműködünk az épület gondnokságával is, mert a munkánkhoz felhasználandó anyagokat, eszközöket ők rendelik meg. Szerencsére megvan az összhang, minden támogatást megkapunk.”

A csapat feladatainak összetettségét jelzi, hogy a már említett díszítőfestés és a fafelületek gondozása mellett

régóta az Operaház tulajdonában lévő képerkeret hiányosságait pótoltam és a benne lévő Goldmark-képpel együtt tisztítottam, újítottam fel. Mindez a Goldmark 100 kiállításra készült. (A kiállítás október 24-től látható – a szerk.) Élmény a megismerés és öröm a felfedezés, nemcsak az Ybl Miklós által tervezett épület falai előtt és mellett (amin és ahol dolgozom), hanem belül, a tárgyak közelségében is, amelyek a hely szellemét adják, máig kézzel fogható valóságukban.”

A team elképzelése az, hogy tevékenységüket folyamatosan kiterjesztik az épület egyéb részeire, anyagaira is, így érthető, hogy Székely Annamária mellé idővel Kovács Mária, majd házon belülről Auer Erzsébet és Ecet Zsuzsanna is csatlakozott. „Korán beleszóppentem az Operaház világába, mivel édesanyám, Auerné Pádár Erzsébet a női jelmezműhelyben dolgozott több mint húsz évig. Én már a pocakjában jöttem vele dolgozni, szinte itt nőttem föl – mondja Auer Erzsébet. – Később, amikor már ténylegesen is itt tevékenykedtem, jelmezeket festettem, míg Zsuzsanna díszletkészítőként dolgozott. Vagyis a csapatban immár újabb anyagok, szövetek, kárpitok ismeretével rendelkező tagok is vannak. A célunk az, hogy minél átfogóbb módon tudjuk biztosítani a Ház szépségének megőrzését, gondozását.” ○

említettük, ezek a munkák minden esetben restaurátori szakfelügyelet mellett készülnek.

Természetesen meghatározza az alapokat, hogy az Operaházat 1980–84 között teljesen felújították. Többek között Lotz Károly úgynevezett secco technikával készült mennyezeti képeit is restaurálták, megtisztították az idők folyamán ráakadott szennyeződéstől, miként az Előcsarnok és a Főlépcsőház díszes festésére is komoly gondot fordítottak az ország legjobb szakemberei. Így most egyszerű száraz tisztítás is elegendő. „Természetesen így is szükség lehet kisebb javításokra, amelyeket nem lehet halogatni, a teendőket azonban úgy kell megtervezni és ütemezni, hogy közben figyelembe vegyük azt,

○ SZÉKELY ANNAMÁRIA
Fotó: Pályi Zsófia

○ AUER ERZSÉBET | Fotó: Pályi Zsófia

Válassz élményt!

POGÁTSCHER LAJOS FŐPÉNZTÁROS
Forrás: Operaház Emlékgyűjteménye

Kincsek az Operaház titkos bugyraiból

A dalszínház múltjának őrzőjét mindig lázba hozzák az olyan hívások, amelyek úgy kezdődnek: „Találtam valamit, ami esetleg érdekes lehet...”, „Azt hiszem, érdemes lenne megnézni...” Számos különleges darabbal gazdagodott a színház Emlékgyűjteménye ilyen telefonhívások után. Az elmúlt időszakban két izgalmas anyag is felbukkant, amelyekben az a közös, hogy mindkettő jó ideje az Operaházban lapult. Két történet következik arról, hogy milyen kincseket rejtett az Ybl-palota.

Karczag Márton

Nagyjából egy éve, egy borús, őszi napon telefonált Kovácsné Mihályi Éva, az Operaház főpénztárosa. A főpénztár a kötelező banki átutalások kora előtt a színház dolgozóinak egyik kedvelt találkozóhelye volt, itt kapták meg minden hónap elején a fizetésüket, napjainkban pedig az Erzsébet-utalványok, BKK-bérletek átvételére, előlegek felvételére, elszámolására szolgál. Az üzemház második emeletén, a ráccsal védett szobában áll két szépséges, régi páncélszekrény. Senki sem tudja, mióta lehetnek a színház tulajdonában, de a vasmonstrumokban egykor valószínűleg pengők millióit őrizték. Mihályi Éva egy napon kíváncsian kinyitotta az egyik szekrény alsó fiókját, majd az első meglepetéséből felocsúdva telefont ragadott...

Az évtizedes kosztól fekete kupac tetején régi látcsövek és kitépelt számlatömbök lapultak, rajtuk a dátum: 1958. Valószínűleg ekkor zárták be utoljára a rekeszt. Az igazi meglepetés azonban a fiók alján pihent: több tucat levél, amelyeket száz éve, az első világháború kezdetén írtak az Operaház dolgozói a színház főpénztárosának. Pogátscher Lajost gróf Bánffy Miklós szerződtette az Operaházhoz 1911-ben, és egészen a második világháború végéig a székében maradt a derék hivatalnok. Pogi bácsi, ahogy a kedveskedő művészek hívták, évtizedeken keresztül a színház egyik legfontosabb embere volt.

Sokan – főleg hónap vége felé – az igazgatónál is többre becsülték őt, hiszen a direktortól „csak” szerepet remélhetett a művész, míg a főpénztárostól előleget is! Pogi bácsi osztotta a fizetést és a nyugdíjat. (Ekkoriban a színházi dolgozóknak még idős korukban nem járt állami ellátás, ezért az aktív éveik alatt a fizetésük egy részét az Operaház és a Nemzeti Színház közös nyugdíjalapjába utalták, hogy később ebből kapjanak járandóságot.) A páncélszekrényben talált lelet tanúsága szerint elkészítő mennyiségű levél érkezhett Pogátscher úrhoz. A művészek ugyanis gyakran akadályoztatva voltak fizetésnapokon, ezért meghatalmazásokkal beküldtek valakit a főpénztárhoz. Elkészítő autogramgyűjteménnyel dicsekedhetett volna Pogi bácsi, ha gyűjtötte volna a művészek aláírását. Tanulságos kis levélkék ezek, sokat elárulnak az utókornak írójukról. Vannak köztük hivatalosak és hivataloskodni próbálók, volt, aki kitépelt fecnire vagy naptárlapra írt, de olyan is, aki a névjegye hátaára (a kartáncosnők éppen úgy csináltattak maguknak kártyát, mint az Operaház gépésze). Szintén érdekes felfedezés, hogy a zenekari tagok jó része még ekkor is németül írt. A legérdekesebb feladó a Békéscsábán élő idős énekesnő, Szabó Róza, aki 1882-ben, házassága után visszavonult,

s Erkel Sándor özvegyeként reklamáta a nyugdíját, a legtávolabbi pedig Giovanni Carbonare. Ő 1894 és 1901 között volt az Operaház magántáncosa, levelét gyöngybetűkkel és tökéletes magyarsággal írta.

Fontos dátum Európa történelmében az 1914-es esztendő. A világháború kezdetén Budapesten az állami színházak nem tudták elindítani az évadjukat, hiszen az összes hadköteles férfit besorozták. Ez alól az sem vonhatta ki magát, aki vezető művészként vagy akár közatonaként – zenészként vagy díszítőként – szolgált hazája kulturális életét. Pogátscher úr páncélszekrényének legmegrendítőbb darabjai azok a tábori levelezőlapok, amelyeken a harctéren vagy hadifogságban sínylődő tagok intézkednek a gázsijuk (akkoriban gage-nek írták!) felől. A feladók között megtaláljuk Venczell Bélát, a színház vezető basszistáját (akit aztán igen gyorsan leszereltek), és a legidősebb Harangozó Gyulát is, a koreográfus édesapját, aki öltöztető-szabóként dolgozott.

Másodszor a nyár végén csörgött az Emléktár telefonja. Bertók László, a színház egyik gondnoka mesélte, hogy az egykori gyönyörű rézkorlátjáról híres Dalszínház utcai elővételi pénztárban – amely az utóbbi években a szervezési osztálynak nyújtott egy papundekli fallal leválasztott átmeneti és nem különösebben ideális irodát –, a 21. századi igényeket kielégítő Opera Shop kialakítási munkái miatt le kell emelni a falról az 1985-ben felrakott, hatalmas márványtáblát, amely a centenáriumi felújításnak volt hivatott emléket állítani. Az újjáépítést megörökítő emléktábla szövege ma már kissé idejétmúltnak tűnik: „A Magyar Népköztársaság kormányának elhatározásából Ybl Miklós Sugár úti palotájának korszerűsítési munkája a Művelődésügyi Beruházási Vállalat irányításával (...) 1981 – 1984 évek összehangolt és áldozatos építőmunkája nyomán az épület megnyitásának centenáriuma elkészült.(...)”

Az emléktábla mögött 1985. szeptember 9-én, a régi korok szokásainak megfelelően időkapuszlat rejtettek el. Somogyi László miniszter Mihály András igazgató jelenlétében helyezte

be a nap emlékeit: pénzeket, újságokat és Köpeczi Béla művelődési miniszter műbőrre nyomtatott sorait, a rekonstrukcióban részt vett vállalatok listájával. Harminc év után Virág Péter megbízott műszaki igazgató emelte ki a kapszulát a helyéről, hogy azt végül Ókovács Szilveszter törje fel. A régi dokumentumok azonban nem sok időt töltöttek szabadon, hiszen az Opera Shop ünnepélyes megnyitásakor, október 15-én a visszazárt kapszula a nap dokumentumaival kiegészülve ismét a falba került. S hogy mit rejtett a főigazgató úr a sárgaréz hengerbe? Hagyjunk felfedeznivalót az utókornak is... ○

Időtlen, új terek az Operában

Általában az úrhajósokat, sportolókat vagy éppen az énekeseket ünneplik a teljesítményeikért, pedig legalább ennyire veszélyes és nehéz feladat átépíteni bármit is az ország egyik legszebb és legfontosabb műemlék épületében. Harminc év után az ősszel felújították az Operaház büfét. A tervezőt, Somlai Tibort kérdeztük.
Réz György

– Milyen területek újultak meg pontosan az Operaházban és az Erkelben?

– Az egyik régi pénztár helyén új kávéház született, az Opera Café. Teljesen megújult az első emeleti nagy büfé, ami most Feszty Bár névre hallgat, újjászületett a harmadik emeleti büfé, amit már Ybl Miklós korában is cukrászdának neveztek. Az Erkel Színház két büféje is megszépült, illetve – a nagyközönség ugyan nem láthatja, de – a művészbüfé is. Július közepétől dolgoztam ezeken a tereken.

– A régi étkeztetési egységek megváltoztatása és az újak kialakítása során nehéz lehetett megegyezni minden érintett féllel.

– Mindig sikerült konszenzusra jutnunk, de tény, hogy egy ilyen vállalkozás során rengeteg érdeket kell összehangolni. Esetünkben a konkrét megrendelőm az üzemeltető, a Zsidai Group volt, továbbá az Operaháznak mint intézménynek is sok kérése és igénye volt. Ezen felül a művészek kívánságainak ugyanúgy meg kellett felelni, mint egyéb fontos nézőpontoknak. A műemlékvédelem pedig kétségkívül más szempontból vizsgálta az átalakításokat.

– Az Operaház az ország egyik legpatinásabb épülete. A különböző funkciók hogyan változtak az átalakítások során?

– Mivel magam is évtizedek óta operarajongó vagyok, minden évben sok előadásra járok, alaposan ismertem a helyszínt. Az egyik régi pénztár helyén, ahol korábban a szervezési osztály működött, egy kávéház nyílik: az Opera Café a harmadik emeletre vezető lépcsőház előterében, a Hajós utca felőli oldalon lett kialakítva. Ez az utcáról nyíló négyoszlopos helyiség most, a megrendelő kívánsága szerint egy monarchia korabeli kávéház hagyományait idézi.

– Mi volt a legnehezebb feladat ennek az új térnek a létrehozásakor?

– Annyira színes és díszes a környezet, hogy ide a legtöbb megoldás sok lett volna. Nagyon nehéz volt olyan tervek készíteni, amelyek modern elemeket is tartalmaznak, ugyanakkor a klasszikus részei révén nem lógnak ki

a környezetből. Én egy nagyon újfajta minimál berendezést ajánlottam, de a Zsidai Group mindenképpen azt a bizonyos békebeli hangulatot szerette volna viszontlátni. Így lett végül a fekete-arany szín, és egyfajta időtlen hatás a mobilíákban, amelyek belesimulnak a dekoratív, épített környezetbe. Azt tapasztalom, hogy a modern trendek öt-hat év alatt elavulnak és az új divatnak megfelelően átalakítják a belső tereket. A húsz-huszonöt évvel ezelőtt tervezett enteriőrjeimből talán, ha kettő maradt meg, de bízom benne, hogy az Operaház általam átrajzolt helyiségei lényegesen időtállóbbak lesznek.

Megújulás

– Van olyan motívum az új terekben, amiből egyből látjuk, hogy Budapesten, az Operaházban vagyunk?

– Sokszor végigjártam az épületet, hogy találjak ilyen és a proscénium páholyok korlátján a fekvő paralelogrammában lévő hattyú képét találtam megfelelőnek. Így ez a díszítő elem köszön vissza több helyen a kávéházban. A kanapék lábai a harmincegy évvel ezelőtti rekonstrukciókor leselejtezett puffok alapján készültek. Ekkor terveztem Amerigo Tot házát a várban és oda vettem ezekből a bútorokból. Ez szolgált a mostaniaknak mintájául.

– Nagyobb változás történt az első emeleten is.

– Az első emeleti büfé, ma már Feszty Bár, ahol a pult középre került. Ez szívügyem volt, mert korábban az

a teraszra is kivihető ülőalkalmatosságok műanyagból készültek, amely megoldástól sokan óvtak, de a korhű székek nemcsak nehézkesek lettek volna, hanem használhatatlanok is – különösen a teraszon.

– Mit lehet tudni a többi büféről?

– A teljes technológiai átépítés mellett vizuálisan csupán „ráncfelvarrás” történt. A harmadik emeleti cukrászda világosabb lett, fehér pultot kapott, és a harminc évvel ezelőtt készült farészek a színes plafonhoz illő, zöldesfehér színt kaptak, vörös antikulással. A kanapék és a fal textilburkolata is megújult, nem a megszokott vöröset, hanem padlizsánszínt kaptak. A művészbüfében világos színűre lett átfestve a faburkolat, így az alacsony helyiség optikailag megnőtt. A konyhatechnológia, mint mindenütt, itt is a legmodernebbre lett cserélve, kibővítve ezzel a kínálatot. Az Erkelben a földszinten nyolc darab, maximális választékot kínáló mobil pult készült, a nemrégiben átfestett előcsarnokhoz passzoló színekben, csíkos, fekete-fehér kockás mintával. A látvánnyal, remélem mindenki elégedett lesz, vagy legalábbis idővel megbarátkozik majd velem! ○

a díszlépcsőre néző három kis erkély franciaablakai előtt futott végig, elzárva azokat. A körbejárható, tizenkét méter hosszú stand nagy kihívást jelentett, mert a gépészetet közepén kellett kialakítani. A pult közepén kapott helyet a fény- és hangtechnika, a falon és a plafonon lévő nagyméretű freskók innen vannak megvilágítva. A frontrész a falakon használt díszítőfestéssel, márványozással készült, így aki nem ismerte a korábbi kialakítást, akár azt is hihetné, hogy a pult régi, és csak a középrészen lévő acélból és üvegből készült, funkcionális állvány az, ami a 21. század terméke. A bár három oldalról körülvevő folyosóra a kanapék helyett kis márványasztalok kerültek székekkel, így a szünetben akár leülve is megehetünk egy szendvicset. Ezek

időtlen
szépség,
örök érték

Herend

WWW.HEREND.COM • WWW.FACEBOOK.COM/HERENDPORCELAN
8440 HEREND, Kossuth Lajos u. 135. • 1014 BUDAPEST, Szentháromság u. 5. • 1051 BUDAPEST, József nádor tér 11. • 1061 BUDAPEST, Andrássy út 16. • 1052 BUDAPEST Kigyó u.5. • 1184 BUDAPEST, Liszt Ferenc Nemzetközi Repülőtér • 2000 SZENTENDRE, Bogdányi út 1. • 6000 KECSKEMÉT, Hornyik János krt. 4. • 9730 KŐSZEG, Fő tér 21. • 7621 PÉCS, Király u. 20. • 9400 SOPRON, Várkerület 98. • 6720 SZEGED, Oskola u. 17.
BERLIN • SYDNEY • LONDON • MILÁNÓ • MOSZKVA • NEW YORK • TOKIÓ

Modern kori Rómeók és Júliák

○ DÉNES ISTVÁN, LÁSZLÓ BOLDIZSÁR | Fotó: Nagy Attila

Operai hangok táncszínházi elemekkel fűszerezve, Shakespeare veretes története egy világhírű musicalben, magyarországi operaszínpadon először látott Bernstein-klasszikus monumentális díszletekkel – a *West Side Story* illeten felütésével vette kezdetét az idei Shakespeare-évad.

○ NÁNÁSI HELGA, LÁSZLÓ BOLDIZSÁR | Fotó: Rákossy Péter

○ SZABÓ SIPOS BARNABÁS | Fotó: Nagy Attila

„A fiatalos történet helyett inkább Leonard Bernstein zenéjének köszönhetően világhírűvé vált musical bemutatójával az Opera több legyet üt egy csapásra: az előadás egyrészt a Shakespeare-évad nyitódarabja, másrészt a középiskolásoknak szánt OperaKaland-sorozat új, őszi állomása. Az eredeti hangszerelésben operaszínpadon elsőként bemutatott darab rendezője, Novák Péter éppen ezért egy „fiatalos” musicalt álmodott a deszkákra, amely törekvése nagyjából sikerült is: a Táncművészeti végzőseinek szerepeltetése, a kezdő fekete-fehér mozikockák, az autentikus jelmezek (Szelei Mónika), és a mozgatható ketrecekkel felálló monumentális díszlet (Horgas Péter) mindezt jól aláhúzták. Az énekesek és balett-táncos alteregójuk párhuzamos szerepeltetését ugyan szokni

kellett, a gyakorlott énekhangokban – Boncsér Gergely (Tony), Miklósa Erika (Maria), Megyesi Schwartz Lúcia (Anita) – viszont nemigen volt kivetnivaló.”
(Farkas Anita, *Demokrata*)

„A zenével nincs baj, Dénes István vezényletével megszólal rendesen, és hat is, erőteljes, gyomorszorító, vagy épp szárnyalóan romantikus, bejárja az érzelmek skáláját.”
(Bóta Gábor, *Népszava*)

„A rendezésnek azokat a részeket sikerült hatásosan kidolgoznia, amelyek lehetőséget adtak a tömegjelenetek megvalósításához. Az America-kórus vagy a *Tonight* például szórakoztatóan mozgalmas és kifejező volt, ahogy a bál jelenetnek is voltak ügyesen megoldott

részletei. Ötletes volt a nyitány alatt vetített kisfilm is, amely zsánerképeket mutatott be a szereplők mindennapjaiból és megismertetett a történet szereplőivel. (...)

A két szereposztás legsikerültebb alakítása alighanem Miklósa Erika Mariája volt. A művésznő vokálisan finoman árnyalva, hitelesen ábrázolta a fiatal lány lelkivilágát. Szerepformálása minden mesterkéeltséget nélkülözött, magasságai tisztán és biztosan szóltak. (...) A második szereposztás Mariajaként Nánási Helgát láthattuk, aki szintén biztos énektechnikáról és hiteles szerepformálásról tett tanúbizonyságot. Szép hangszínű szopránja minden regiszterben kiegyenlített volt. (...)

Megyesi Schwartz Lúcia Anitája meglepően musicalesre sikeredett. Az énekesnő kiválóan magáévá tette Bernstein zenéjének dzsesszes-popos stílusvilágát. Nagyon jól ráérezett a figura jellemére és igyekezett érzékelteni a zene latinosságát is. Csípős megjegyzései és Mariának tett szemrehányásai az előadás legjobban sikerült részletei között voltak. Kálnay Zsófia már az előző évadban is szép hangszínével, valamint tökéletesen illúziókeltő színpadi megjelenésével hívta fel magára a figyelmet. Vokálisan Anita szerepében is színvonalas, árnyalt, minden részletében kidolgozott teljesítményt nyújtott. (...) Jó alakítást nyújtott Tonyként László Boldizsár, aki könnyűzenei múltjának köszönhetően otthonosan mozgott a populárisabb zenei stílusokban is. (...) A prózai színészek közül a legjobb alakítás Szabó Sipos Barnabás Dokija volt: minden sallangtól mentesen, hitelesen formálta meg szerepét. Hasonlóan jó alakítás volt Szirtes Gábor – szintén Doki szerepében. (...) Molnár Levente jó karakteralkítást nyújtott a tanár úrként (Glad Hand), jól kiemelve a figura karakterisztikus vonásait.”

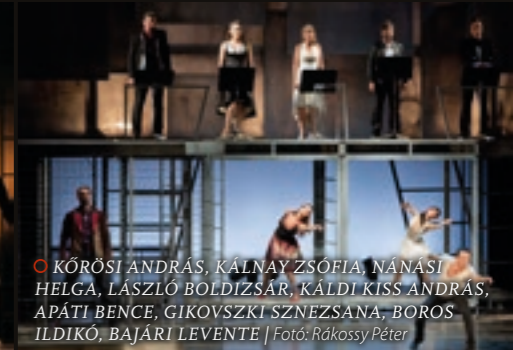
(Péter Zoltán, *Prae.hu*)

○ KÖRÖSI ANDRÁS, KÁLDI KISS ANDRÁS, LÁSZLÓ BOLDIZSÁR, SZABÓ SIPOS BARNABÁS, BOZSÓ PÉTER | Fotó: Rákossy Péter

○ SZAKÁCS ATTILA, GIKOVSZKI SZNEZSANA, APÁTI BENCE | Fotó: Rákossy Péter

○ KÖRÖSI ANDRÁS, KÁLNAY ZSÓFIA, NÁNÁSI HELGA, LÁSZLÓ BOLDIZSÁR, KÁLDI KISS ANDRÁS, APÁTI BENCE, GIKOVSZKI SZNEZSANA, BOROS ILDIKÓ, BAJÁRI LEVENTE | Fotó: Rákossy Péter

„A Shakespeare-év alkalmából több operajátszó intézmény is felfedezte a Bernstein *West Side Story* jában rejlő lehetőségeket: a mű roppant népszerű, és ezért új közönségtegeket mozgathat meg, ugyanakkor a zenei anyag igényessége méltóvá teszi operai igényű feldolgozások számára is. Magyarországon a művet még nem játszották a mostanéhoz hasonlóan, szinte kizárólag klasszikus zenei előadók közreműködésével. (...) Rendezőként Novák Péterre esett a választás: ez logikusan következik a darab és a produkció műfajok közötti helyzetéből. A tánc, a színház és a zene területén egyaránt otthonosan mozgó rendezőtől és előadóművésztől, aki ráadásul színészként már szerepelt a műben (Bernardót alakította), működőképes és élvezhető rendezést lehetett várni. Ugyanakkor nehezítette a dolgát, hogy modern műről lévén szó a szerzői jogi szabályozás megkötötte a kezét a darab értelmezését tekintve. (...)

A rendező tehát nagyjából kötött értelmezési keretben, eszközrendszerét tekintve azonban gazdagabb lehetőségekkel vihette színre Bernstein művét. A jelentős táncművészi múlttal rendelkező alkotó természetesen kihasználta a táncnak mint médiumnak a jelentésképző szerepét, olyannyira, hogy külön előadói síkot hozott létre, amelyben a táncosok az énekesek helyett vagy mellett jelenítik meg a szereplők közötti interakciókat. (...) Ami a koreográfiát (Molnár Éva és Bordás Attila munkája) és a produkció egészének a látványvilágát illeti, elmondhatjuk, hogy elsősorban a mutatós, nagy tablók képezik az előadás legnagyobb élményt nyújtó pontjait. A rendezést összességében is uralják a vizuális elemek, térkezelése kimondottan emlékeztető, jó látni, hogy egyes rendezők nem csak azért viszik ki a játékot a nézőtérre, mert az mostanában trendi.”

(Kondor Káta, *Operavilág.net*)

○ NÁNÁSI HELGA, KÁLNAY ZSÓFIA | Fotó: Rákossy Péter

○ Fotó: Rákossy Péter

○ SZAKÁCS ATTILA | Fotó: Nagy Attila

Tébolyult tér

Több díjat is kapott koreográfjájáért a Svéd Királyi Balett és a Holland Táncszínház egykori táncosa, a Cullberg Balett korábbi művészeti vezetője, aki Jiří Kylián biztatására lépett át a színpad másik oldalára. Johan Inger *Walking Mad* című, Ravel *Bolerójára* épülő darabjában kilenc művész jár egyre örültebb táncot egy szűkülő térben, a taktusról taktusra feszültebbé és gyorsabbá váló zenére. Ősszel először és remélhetőleg nem utoljára láthatta a magyar közönség a lélegzetelállító táncművet.

○ TÓTH BARBARA, TIMOFEEV DMITRY, KRAJCZÁR BALÁZS, MAJOROS BALÁZS, CARULLA LEON JESSICA, MYASNIKOV BORIS, BALABAN CRISTINA

○ TIMOFEEV DMITRY

○ MAJOROS BALÁZS, BALABAN CRISTINA

○ CARULLA LEON JESSICA

○ Fotó: Nagy Artilia, Pályi Zsófia

○ CARULLA LEON JESSICA, MYASNIKOV BORIS

„A zaklatott, fojtottan erotikus *Walking Mad* Ravel *Bolerójának* szürreális újra-gondolása. Ironikus, sötét vízió a vágyról, a magányról, a tudatalatti rémséges kivételéseiről három nővel és hat férfival. Az egyetlen díszletelem egy mozgó, tologatható szürke fal, nyíló-csukódó ajtókkal. A René Magritte világára emlékeztető lidércesség a határátlépésről szól, arról a hátravékony mezsgyéről, amely elválasztja a „normalitást” a tébolytól. A Solymosi Tamás irányította társulat a pszichodrab bemutatásával jócskán átlépte önnön határait. (...) Kiemelkedő pillanata az estnek Balaban Cristina és Majoros Balázs kettőse Arvo Pärt zenéjére. Az ihletett záróduett költői régiókba emeli, mélyebb rétegekkel gazdagítja az opuszt, amely nyomasztóbb, torokszorítóbb, tragikusabb hangütésű, mint a Cullberg Balett-től.”
(Horeczky Krisztina, Nol.hu)

○ CARULLA LEON JESSICA, MYASNIKOV BORIS

○ MYASNIKOV BORIS, KRAJCZÁR BALÁZS, TIMOFEEV DMITRY, MAJOROS BALÁZS

○ MAJOROS BALÁZS, BALABAN CRISTINA

Történelmi forgatag

Fotó: Rákossy Péter

Shakespeare is megirigyelte volna azt a szeptemberi kavalkádot, ami az ő történeteiből nőtt ki az autómentes Andrassy úton. Az esti show rendezője Kálloy Molnár Péter, az Operaház (sosemvolt, de lehetséges) fantomja volt, aki a különböző produkciók között maga is aszfaltra lépett. A délutáni ráhangolódást pedig egy premier és *A telefon*, valamint *A csengő* megszólalása segítette.

„Bizonyára sokan átérték már az opera buffák jelenetjáró együttesének hangulatát: a racionalitást sarokba vetjük, hagyományos szerepeinkből kilépünk, önazonosságunkat elvesztjük. Ebből az életrészéből azonban nem tragikum fakad, hanem a feszültség szédületes, forgó táncba, farsangi kavalkádba ragad minket. Szilágyi Bálint rendezése ezeket a pillanokat hatásos vizuális, színházi eszközökkel ábrázolta. Az Operaház északi Szfinx-teraszán az Autómentes Nap keretében mutatták be Gaetano Donizetti egyfelvonásos opera buffáját, a *Bolondokházát*. Az előző két évben is egy-egy rövid szabadtéri előadást láthatott a közönség,

a Mobilitási Héten Donizetti *A csengő* című művét és Menotti opuszát, *A telefont* (amely darabok a szeptember 19-i eseményen is elhangzottak – *a szerk.*). Mostanra már hagyománnyá vált, hogy a színrevitelt a Színház- és Filmművészeti Egyetem, valamint a Magyar Képzőművészeti Egyetem egy-egy hallgatójára bizzák. A két sokat játszott mű után idén viszont egy kevésbé ismert darabra esett a választás: Donizetti *Bolondokháza* című operáját most láthatta először a magyar közönség. (...) A játékeret a Szfinx-szobor mögötti és előtti, körkörös alakú teraszon alakították ki, emellett állt a zenekar sátra. (...)

○ KÁLMÁNDI MIHÁLY, FEKETE ATTILA, EGRI SÁNDOR
Fotó: Rákossy Péter

A rendezést és az előadás látványvilágát eklektikus utalások és önironikus historizálás jellemezték (rendező: Szilágyi Bálint, látványtervező: Főgel Adrienn, dramaturg: Kenesey Judit). Leginkább a „posztmodern” címkével utalhatunk a színrevitel stílusára. Az önmagát parodizáló, történelmi stílusokat felvonultató giccs az opera seria paródiának tekinthető jelenetekben vált különösen látványossá. Norina (Röser Orsolya Hajnalka) örültséget színlelve gyászoló királynőként, krisztusi keresztet hordozva jelent meg a színpadon. Az előadáson nyolc statisztá, négy fiú és négy lány asszisztált. Ironikusan historizáló jelmezekben a fiúkat melankolikus, androgün Amorokként, a lányokat posztmodern farsangi viráglányokként láthattuk. (...)

○ A BOLONDOKHÁZA - BUSA TAMÁS, RÖSER ORSOLYA HAJNALKA | Fotó: Rákossy Péter

Röser Orsolya Hajnalka (Norina) az előadás második felében szinte primadonnává érett: telt hangszínnel, pontosan énekelt, a mélyebb regiszterben is meggyőző drámáissággal, a záróhangokat erőltetés nélkül szólaltatta meg. (...) Várhelyi Éva (Cristina) meleg mezzoszoprán hangszínnel, karakteres szerepjátszással nyerte el a közönség tetszését. (...) Természetes, beszédszerű hangképzés jellemezte Busa Tamás (Blinval) énekstílusát. Bakó Antal (Frank) a karakter szerepekre jellemző modorosságot nélkülözve, jó szövegérthetőséggel örvendeztette meg a hallgatókat. Cserhalmi Ferenc (Venanzio) érett, telt hangjával hívta fel magára a figyelmet. (...) A zárójelenetben, míg a szöveggönyv a harmónia, a racionalitás, a hűség helyreállítását hirdette, ezt ellensúlyozva szeretlen, sokszínűséggel felelőtlenül, mégis

felszabadítóan kérkedő látványparádé kápráztatott el minket. A nyolc statisztá különböző korokat idéző történelmi jelmezekben lépett a színpadra, Norina és Blinval (fiktív) szeretőit megjelenítve. Darlemont-t fáraónak öltöztették, és az egyiptomi rájátszásokat tovább fokozva a közönség szeme elé tárult az eddig letakart Szfinx: a graffitivel befújót szobor egyrészt az antikvitás tarkára mázolt márványszobrait parodizálta, másrészt a nagyvárost színesebbé tevő alternatív művészetet, a street artot is színpadra emelte. Az önmagát sem komolyan vevő posztmodern bált egy négykerekű, fedett, többszemélyes kerékpár hattyúhintóvá stilizálása koronázta meg, a 19. század historizáló romantikáját is a felszabadító szerterelenség korába illesztve.”
(Merényi Péter, Operavilág.net)

Fotó: Rákossy Péter

○ SHAKESPEARE SHOW - GÁSPÁR ANDRÁS, SÁFÁR ORSOLYA, KÁLLOY MOLNÁR PÉTER | Fotó: Rákossy Péter

○ SHAKESPEARE SHOW - STAROSTINA KRISTINA, APÁTI BENCE | Fotó: Rákossy Péter

Olaszos indulás

○ KÁLMÁNDI MIHÁLY, RAFAEL ROJAS | Fotó: Nagy Attila

Kint borultabb időjárási viszonyok között felvonultatott változatos programok, bent kellemes meleg és izgalmas premier várta az évadnyitányra érkezőket az Andrásy úton. Az olasz kötődésű este fénypontja mindenképp a Stefano Poda rendezte *Otello* volt, amelyet jövő májusban is műsorára tűz az Operaház.

„Ahogy pár éve a *Falstaff* egyes jelenetei, idén májusban pedig a *Faust* egy-két részlete, úgy most az új *Otello* teljes első felvonása kelti azt a kellemes és olyannyira áhított benyomást, hogy ilyesmit a világ jelentős operaszínházaiban is láthatnánk. (...) Az *Otello* első felvonása most egyetlen zárt áramkörbe kapcsolta a közreműködőket és a közönséget, s zene és cselekmény sodrásában a Viharjelenet küzdő-vonagló ágyékkötős férfitestei éppúgy valami lényegeset mondtak el Verdi és Shakespeare történetéről, akárcsak a Jago által leitatott Cassiót körülfogó kötérendszer. (...) A nemzetközi nivó kívánatos érzetéhez a zenekari-énekesi összeteljesítmény is szerencsésen és érdemben hozzájárult. Meglehet, Pinchas Steinberg nem a budapesti operatörténet legnépszerűbb karmester-egyéni sége, ám hogy képes nagy feszültségű

○ BONCSÉR GERGELY, KÁLMÁNDI MIHÁLY | Fotó: Pályi Zsófia

Otello-előadást vezényelni, az egészen bizonyos: kontrasztokban és dinamikai váltásokban gazdag zenekari játék s a színpadi megszólalások gondos kézben tartása jellemezte munkáját. (...) A két hazai főszereplő produkciója annál nagyobb tetszésre talált a közönség körében, s ez méltán volt így. Létay Kiss Gabriella már korábban is poétikus szépségű Desdemonákat énekelt, s most újra igazolta, hogy jogos birtokosa e szólamnak, amelynek kettős csúcspontját, azaz a Fűzfadalt és az Ave Mariát ezúttal rögtön a harmadik felvonás nagy fináléját követően (átdíszletezési szünet pihenője nélkül) kellett érvényesen megszólaltatnia, s ez igen szépen sikerült is neki. Kálmándi Mihály ellenben most első alkalommal énekelt Jagót, s ahogyan azt voltaképp már előre kikövetkeztethető volt: remekül állt neki ez a szerep. Markáns kiállása, Verdi-baritoni hitele és színpadi energiája

○ BONCSÉR GERGELY, KÁLMÁNDI MIHÁLY, LANCE RYAN | Fotó: Pályi Zsófia

akkor is jól érvényesült, amikor absztrahált cselekmények részese volt, s akkor is, amikor a hagyományos operai színjátszás keretei közé zökkent vissza a produkció. Boncsér Gergely nem is olyan régen még Roderigo kis szerepéért–szólamáért felelt az *Otello*ban, ám mára hasznos Cassio vált belőle, míg Ryanhez hasonlóan szólamához ugyancsak Wagner felől közelítő Németh Judit Emilia dramaturgiai fontosságú szerepében körvonaláival és árnyékával is fontos feladatokat látott el. S öröndetes színvonalon teljesített az énekkar is: a Tűzkórusa például igazán méltó volt az oly jól sikerült első felvonáshoz, s persze az előadás egészéhez is.”

(László Ferenc, *Magyar Narancs*)

„Régóta tudom, hogy a karmester személye alapjaiban határozza meg az előadást, most azonban egyértelművé vált, hogy talán még az énekeseknél is fontosabb a szerepe. Pinchas Steinberg csodát művel a zenekarral: fantasztikus az összhang az énekesek és a zenekar között, beleértve a tempót, a dinamikai árnyalatokat és a zene ívét. Szépen érvényesülnek a különböző hangszínek, az egyes motívumok értelmezhetőek, képszerűvé válik a muzsika. A legjobb teljesítményt az idei évad első estéjén egyértelműen a zenekari árokból hallhattuk.”

(Kiss Eszter Veronika, *Magyar Nemzet*)

○ Fotó: Pályi Zsófia

○ LÉTAY KISS GABRIELLA | Fotó: Nagy Attila

Háromszög és kacskaringó

A sors szeszélyeiről és önmagunk megtalálásának lehetséges útjairól is szól Salamon és Sába királynőjének bibliai története, amelyből Goldmark Károly írt operát éppen száznegyven éve. Az Opera a szecessziót idéző díszletek között játszódó szerelmi legenda látványos színrevitelével emlékezett a száz éve elhunyt zeneszerzőre.

„Budapest a Sába királynőjének címszerepét mintha Gál Erika tüzes-erotikus mezzoszopránjára írták volna. Kísűgársával felfoghatóvá tette a legendákkal övezett királynő csodáját. Asszád rendkívül igényes szerepére a fiatal thaiföldi tenort, Nutthaporn Thammathit hívták meg, aki erőteljes spinto hanggal rendelkezik, és ezáltal a legjobbat hozta ki mind a lírai, mind a drámai részekből. Önmegsemmisítően őrlődött fel az ellentétetekkel teli két nő között. Szulamit megformálásával egy újabb nagy szerepet sorakoztatott német nyelvű hatalmas sikerei mellé Sümegi Eszter, akinek ugyan vékony, de a magas légékben stabil, kifejező és egyben tisztán csengő, telt szoprán hangja van. (...) Különösen meg kell dicsérni a csodálatosan énekelt szóló szerepeket: a Sába királynőjének rabszolgáját, Astaroth-ot megformáló Töreky Katalint, a Salamon királyt alakító, érces baritonral rendelkező Kelemen Zoltánt, a főpap szerepébe bújó szolid basszust, Fried Pétert. Rezsnyák Róbert

○ ZAVAROS ESZTER, GÁL ERIKA | Fotó: Nagy Attila

○ GÁL ERIKA | Fotó: Rákossy Péter

erőteljes baritonjával Baal-Hananként, míg Cserhalmi Ferenc mély basszusával templomfelügyelőként egészítette ki a társulatot a legnagyobb meglepedésre. A Magyar Állami Operaház precízen és különösen homogén módon éneklő kórusának igen komoly része volt a premier sikerében. Alkalmanként erőteljesebb részekkel kellett megküzdeniük, amire Strausz Kálmán igen jól felkészítette őket. Goldmark zenéjének sokszínűségét és bőségét csillogóvá tette a Magyar Állami Operaház zenekarának pulpitusán álló Kovács János, aki emellett beleérző kísérője volt az énekeseknek.”

(Marieluise Jeitschko, Theaterpur)

(Harald Lacina, Der neue Merker, Der Opernfreund)

„Hozzáállás kérdése. Lehet úgy is tekinteni rá, mint egészen különleges alkalomra, feltámasztási kísérletre. 1980-ban még készült belőle Hungaroton-lemez híres tenorral, jó magyar közreműködőkkel, de azóta nálunk csak lézeng. Másutt még azt sem teszi, ebben az évezredben csak egyszer játszották. Új korában siker volt, de aztán szép lassan kiszorította az *Aida* meg talán a *Nabucco*. Az utóbbinak a színpadképe volt hasonló, az előbbinek a története, gyenge lelkű tenor küszködik a szoprán és a mezzoszoprán között. Lehet vissza nem térő lehetőség, tessék ez a Sába királynője, hasonlít, de mégis más. Hogy Goldmark mennyire jó zeneszerző volt, azt mi sem bizonyítja jobban, mint a *Magische Töne* kezdetű ária. Zene és szöveg kivételes együttese, azt éneklük, ami éppen történik a zenében, mágikus hangok követik egymást. Nagyon nagy zeneszerző az, aki létre tudja hozni ezt a pillanatot.”

(Fáy Miklós, Nol.hu)

○ REZSNYÁK RÓBERT | Fotó: Pályi Zsófia

Mozart a bőröndben

Októberben Szegedre, november végén Kecskemétre fog befutni a Gördülő Opera a *Figaro 2.0* című előadással. A darab rendezője, Hábetler András operaénekes szerint Mozart és La Ponte a tökéletes szerzőpáros, akik zseniálisan ábrázolták a mindennapos emberi játszmákat. A *Figaro házasságának* újragondolt verzióját Köteles Géza dirigálja, aki bármelyik úti poggyászból elérő, hatszemélyes hangszerelésbe csomagolta a mozarti hangjegyeket.

○ MEGYESI ZOLTÁN, FARKASRÉTI MÁRIA, KOVÁCS ISTVÁN, FODOR BEATRIX, CSER KRISZTIÁN, KESZEI BORI | Fotó: Nagy Attila

○ KOVÁCS ISTVÁN | Fotó: Nagy Attila

○ MESTER VIKTÓRIA | Fotó: Rakossy Péter

○ CSER KRISZTIÁN, KESZEI BORI | Fotó: Nagy Attila

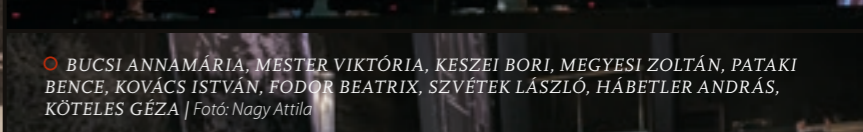
○ KESZEI BORI, MESTER VIKTÓRIA | Fotó: Nagy Attila

○ KESZEI BORI, CSER KRISZTIÁN | Fotó: Nagy Attila

○ MESTER VIKTÓRIA, BUCSI ANNAMÁRIA, FARKASRÉTI MÁRIA, KESZEI BORI, KOVÁCS ISTVÁN, FODOR BEATRIX, SZVÉTEK LÁSZLÓ, PATAKI BENCE, MEGYESI ZOLTÁN, CSER KRISZTIÁN | Fotó: Nagy Attila

○ BUCSI ANNAMÁRIA, MESTER VIKTÓRIA, KESZEI BORI, MEGYESI ZOLTÁN, PATAKI BENCE, KOVÁCS ISTVÁN, FODOR BEATRIX, SZVÉTEK LÁSZLÓ, HÁBETLER ANDRÁS, KÖTELES GÉZA | Fotó: Nagy Attila

○ MESTER VIKTÓRIA, KESZEI BORI | Fotó: Nagy Attila

○ KESZEI BORI | Fotó: Nagy Attila

○ PATAKI BENCE, KESZEI BORI, CSER KRISZTIÁN, FARKASRÉTI MÁRIA, BUCSI ANNAMÁRIA | Fotó: Nagy Attila

Szomorú vasárnap?

ARTURO CHACÓN-CRUZ | Fotó: Pályi Zsófia

Goethe levélregényéből a kor bestsellere lett, amelynek tragikus szerelmi történetét Massenet öltöztette fel zenével. A *Werther* címszerepét számos nagyformátumú művész énekelte már, többek között Domingo, Carreras, Villazón, Kaufmann vagy épp Hampson. Magasra került tehát a mérce, amit minden jel szerint sikerült megütnie az operaházi premiernek.

SCHÖCK ATALA, ARTURO CHACÓN-CRUZ | Fotó: Nagy Attila

„Úgy is mondhatnám: Szikora Werthere jól fest... Jól fest a címszereplő, a hölgyek talán még jobban Kovács Yvette Alida szem gyönyörködtető, káprázatos jelmezeiben. Valamennyi szereplő ruhája – az anyag finomsága, a kidolgozottság, a változatos ötletek – maximálisan kielégítik a korhű iránt vágyakozó néző igényeit. (...) Igazi világnagyság, a francia operák specialistája, a nyolcvankét esztendőes Michel Plasson vezényelte az Operaház legújabb bemutatóját. A magát zenei világutazónak nevező művésztől elvárható a mű anyanyelvi szintű tolmácsolása, s ezt meg is kapjuk az idős mestertől. (...) Előadása ihletett, sohasem a rutin, hanem az újraalkotás elszántsága, új megoldások keresése vezérli, mindig új közönséget kíván meghódítani – különösen, ha francia darabról van szó. Az epikus-szentimentális zenei vezetés mellett a kellő feszültséget is megteremti, gondoljunk csak a harmadik felvonás szerelmi kettősének drámai izzására. A zenekar összeszedetten és drámai erővel játszott, legszembetűnőbbben a zenei bevezetőben és a negyedik felvonás

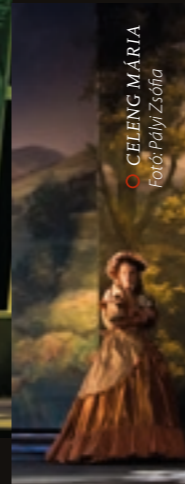

SCHÖCK ATALA, NYÁRI ZOLTÁN | Fotó: Nagy Attila

NYÁRI ZOLTÁN
Fotó: Nagy Attila

CELENG MÁRIA
Fotó: Pályi Zsófia

előtti közjátékban, de a zsánerképek és a Charlotte–Sophie–kettős sokszínűsége is kibontakozott a francia vendég pálcája nyomán. Sokak számára biztosan örömet hozott Michel Plasson budapesti fellépése, s az előadás után talán többen is éreztük, hogy már magában az is felemelő, ha közös térben lehetünk egy ilyen nagysággal, elhivatott művésszel – legendával. (...) Schöck Atala szép hangon éneklő, bájos Charlotte volt. Gyönyörű mezzo hangjával a szólam ideális megszólaltatójává vált. (...) Figurájának mosolygós arca éppoly hiteles, mint a szentimentálisan szenvedő és vívódó. Az el nem sírt könnyekről szóló áriája az előadás egyik legszebb pillanata volt. (...)

A háromszög harmadik sarka, Albert szerepében Haja Zsoltot láttuk-hallottuk. Nemes tartása, színpadi mozgása tökéletesen keltette életre azt az ideált, amit a romantikus regények gazdag polgáraitól képzelünk. Szólama jelentőségében elmarad a két főhőstől, de fontos jeleneteiben Haja Zsolt súllyal van jelen. Éneke kiegyenlített, világos lírai baritonja szépen szól. (...)

Sophie, az örökké vidám kedélyű, bolondozó csitri szerepét Celeng Mária énekelte-játszotta szép hangon, odaadással, lelkesen. A darabban ő Werther állandó búskomorságának dramaturgiai ellentéte, Celeng Mária tolmácsolásában ennek megfelelően valamennyi felvonásban a kellő intenzitással van jelen. Busa Tamás, valamint Egri Sándor és Szerekován János hangjukhoz, karakterükhöz jól illő szerepben kaptak játéklehetőséget. A gyermekkart Gupcsó Gyöngyvér tanította be, karácsonyi daluk összhangzása nem könnyű feladat, de sikerül jól megoldani már az első felvonásban." (Fülöp Károly, Operavilág.net)

ARTURO CHACÓN-CRUZ | Fotó: Nagy Attila

„Karmesterként a bemutatóra a francia Michel Plassont hozták el Budapestre, aki csodálatosan szólaltatta meg Massenet zenéjének lelki rezdüléseit a Magyar Állami Operaház zenekarával együtt. A címszerepre a mexikói tenor, Arturo Chacón-Cruz érkezett Budapestre, aki azért ideális Werther, mert nem esik bele siránkozó, önelégült helyzetébe, hanem harcol a szerelméért a Charlotte által kijelölt határok eléréséig.

Schöck Atala testesítette meg Werther imádtott, de számára elérhetetlen Charlotte-ját. (...) Mezzója csodálatosan árnyaltan, egy kicsit talán ridegen is hangzott, és így Charlotte szerepében úgy hatott, mint egy őrült vad, aki a személyes nyomorából kivezető, de valójában egy nem létező kijárat után kutat." (Harald Lacina, Der neue Merker)

EGRI SÁNDOR, BUSA TAMÁS, SZEREKOVÁN JÁNOS | Fotó: Pályi Zsófia

„Ez a premier zeneileg is kifogástalan volt: a nem csupán Magyarországon sokra becsült idős mester, Michel Plasson finom, sohasem bizarr vezénylete miatt, hanem Arturo Chacón-Cruz ragyogó tenorjának pontossága is lenyűgöző volt a címszerepben. Schöck Atala különösen a hosszú, lírai szólóiban és duettjeiben csodás Charlotte-ot, Haja Zsolt pedig gyönyörű baritonjával annak megcsalt férjét alakította. A közönség, amely hasonlóan rajong az operáért, mint a bécsiak, hosszasan és kitaróan tapsolt." (Marieluse Jeitschko, Theaterpur)

HAJA ZSOLT, SCHÖCK ATALA | Fotó: Nagy Attila

Opera, édes Opera

Fotó: Nagy Attila

Pályája és személye elválaszthatatlan az opera műfajától, az Operaház örökös tagja, ahová mindmáig hazaérkezik. Szinetár Miklós túlzás nélkül a hazai operajátzás élő legendája, akinek rendezőként és színházcsinálóként hat évtizedet is meghaladó pályája előtt nemrégiben különleges filmes estével tisztelegtek az Erkel Színházban.

Várhegyi András

– Mit érez, ha körbenéz az Operaházban?

– Rengeteg személyes emlék köt ide. Ha fölnézek a harmadik emeletre, eszembe jut, hogy tizenöt évesen innen néztem az előadásokat, itt tanultam meg az Operaház repertoárját és itt határoztam el, hogy operával fogok foglalkozni. Később a zenekar fölött a jobb oldalon, az igazgatói páholyban ültem hosszú évekig, ami azért volt kiváló hely, mivel onnan kétfelé irányulhatott a figyelmem: az egyik oldalon követni tudtam a színpadon zajló előadást, a másik oldalon pedig figyelhettem a nézőteret, hogy mit szól a közönség a látottakhoz. Amikor

felmegyek a lépcsőházban, ott látom magam körül azokat a nagy énekeseket, karmestereket és rendezőket, akiknek a portréit én rakattam ki az igazgatásom idején, és azóta is a falakról tekintenek le ránk. Az Erkel Színházról is egészen korai emlékem van, hiszen amikor 1949-ben először nyitották meg az operák számára, akkor a bemutató darabban, a *János vitéz*ben én kiabáltam be statisztaként a főszerepet alakító Sárdy Jánosnak, hogy „Vigyázz, Jancsi, jönnek!”

– Az épület és annak atmoszférája magán viseli a régi korokat. Mi változott az elmúlt évtizedekben?

– Régen az énekesek több időt töltöttek bent, míg ma inkább csak azokkal lehet találkozni az épületben, akiknek valami dolga van. Az viszont nagyon jó érzés, hogy bármikor jövök, mindig nagy szeretettel fogadnak, én pedig ma is nagyon otthonosan érzem itt magam, hiszen nekem mindig ez marad a Ház.

– Számos nagyformátumú művésszel dolgozott együtt. Hogyan találta meg velük a közös hangot?

– Talán az volt a lényeg, hogy mindig a dologról, az előadásról volt szó, nem pedig arról, hogy kinek van igaza. A rendezésről nagyon fontos elmondani, hogy alig több mint százéves szakma. A színház kétezer évig megvolt nélküle, az opera öt-hatszáz évig. A rendezők többsége is mást ért alatta. Az egyik rendező számára az a legfontosabb, hogy ki hova áll. Emlékszem, volt olyan *Così fan tutte*-rendezésem, ahol hosszan magyaráztam a két művésznél, hogy miről szól a darab, és mi a dolgok mögöttese, mire az énekes megkérdezte, hogy rendben, de hova álljon. Azt válaszoltam: nem mindegy? (Nevet.)

– Októberben a *Cinema Szinetár* című est adott alkalmat visszatekinteni a pályán eltöltött hat évtizedre. Ön az egyetlen hazai rendező, aki tizenkét operafilmet jegyez – köztük az 1963-as *Éjszakai repülést* –, ami az egyik központi eleme volt az estnek.

– Akkoriban szinte forradalminak számított, hogy a televízió operafilmet készítsen. A filmnek végül nagy sikere lett, a zeneszerző, Luigi Dallapiccola el volt ragadtatva, és az ő közbenjárására meghívtak alelnöknek a Cannes-i Televíziós Fesztivál zsűrijébe, ahol az esemény megkoronázásaként az én filmemet is levetítették versenyen kívül. Noha még nagyon kezdetleges technikával készült, a legnagyobb értéke kétségtelenül az, hogy olyan nagy művészek maradhattak meg általa, mint Ilosfalvy Róbert, Simándy József, Radnai György vagy Házy Erzsébet.

– Házy Erzsébetet említette, akivel együtt ösztöndíjasként került az Operaházhoz.

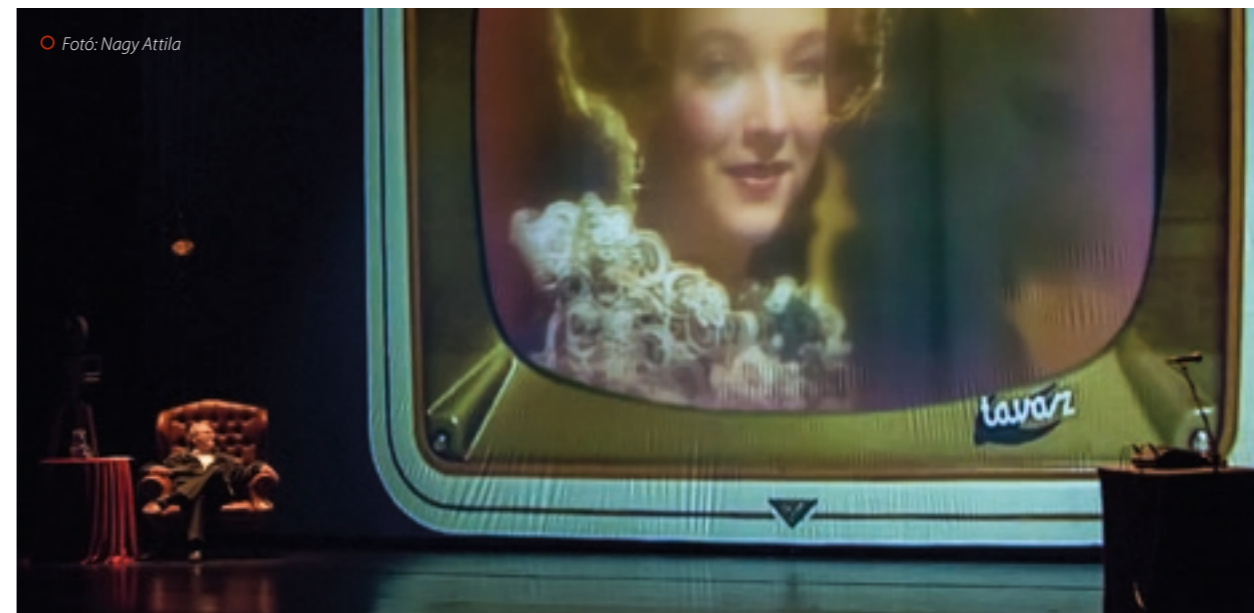
– Ez volt az intézmény első ösztöndíjas csapata 1951-ben. Négyen voltunk ösztöndíjasok, rajtam kívül még Házy Erzsébet, Melis György és Gáncs Edit, aki Németországban csinált karriert. Később aztán rengeteget dolgoztunk együtt, a legtöbb rendezésemben szerepeltek.

– Hogyan látja, milyen út áll a mai fiatalok előtt, akik ezen a pályán szeretnének érvényesülni?

– Nincsenek könnyű helyzetben. Amikor mi főiskolások voltunk, bejött hozzánk Major Tamás, az akkori főtanácsvezető, majd azt mondta: dolgozzanak sokat és tanuljanak jól, mert magukra nagy szükség van. Úgy látom, az utóbbi évtizedekben ez már nincs így. Ennek ellenére én a magam eszközeivel mindig igyekeztem támogatni a fiatalokat, és örömmel látom, hogy ezzel nem vagyok egyedül, hiszen tavaly kiváló előadásokat láthattam az Operában a Színművészeti Egyetem hallgatóinak rendezésében.

– Ön miben lát ma nagy lehetőséget?

– Az Operaház jelenlegi vezetésének hallatlan érdeme, hogy sikerült elérni azt, hogy az Erkel Színházban tömegek vehessenek részt opera-előadásokon. Úgy gondolom, ez egy hatalmas lehetőség a műfaj népszerűsítésében, amivel muszáj élnünk. ○

Fotó: Nagy Attila

„UGRÁSRA KÉSZEN!”

„KERESTÜK, MEGTALÁLTUK

„BOKSZKESZTYŰBŐL
BALETTCIPŐBE”

„MEGÉRKEZETT BILLY!”

„KI KICSODA AZ ERKELBEN – KI LESZ BILLY?”

„A FŐSZEREPLŐ KÉSZEN ÁLL”

„CASTING
„KI Ő?”

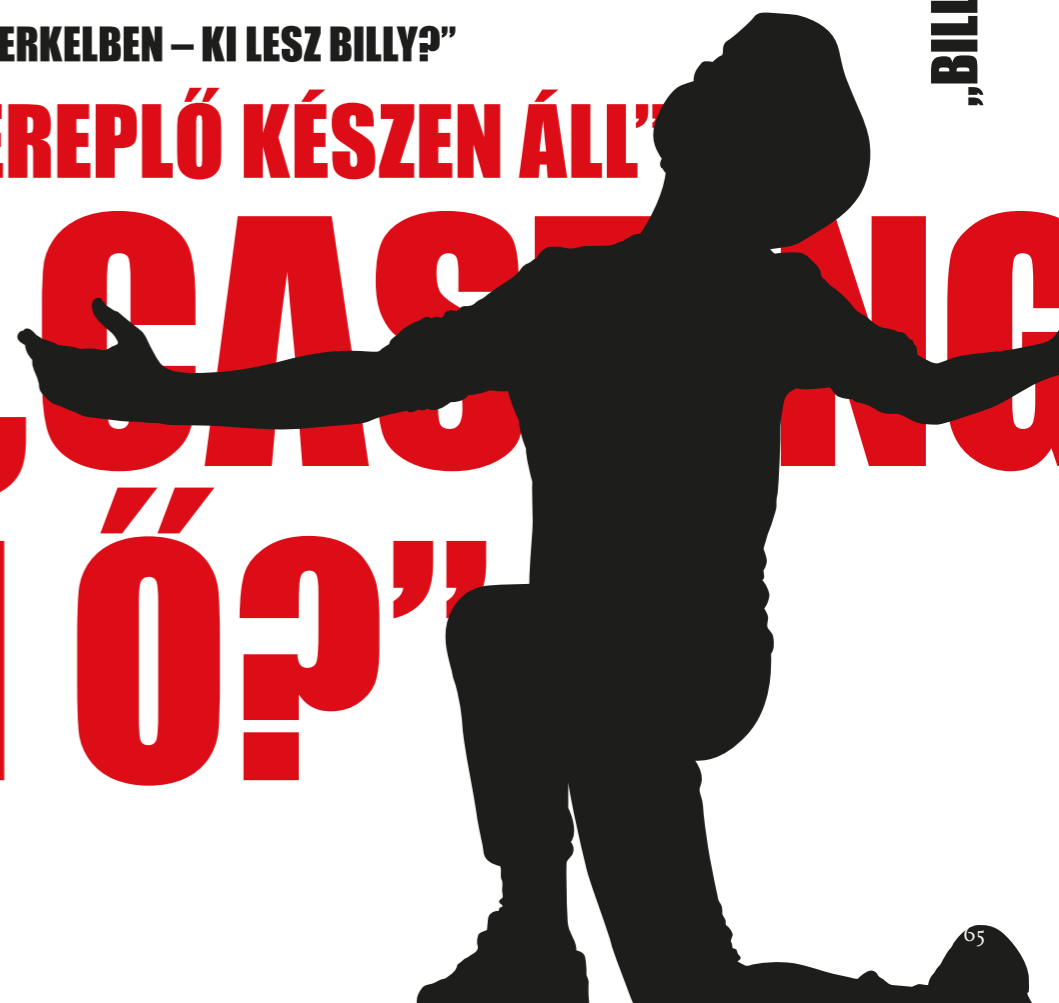
„BILLY MEGÉRKEZETT BUDAPESTRE”

BILLY

„SIKERES CASTING:

MEGVAN BILLY!”

ORIGO

KÖTVE-FÜZVE
FIGARO
KUNSZT
EGYFELVONÁS
QUART
KONCERT
PROGRAMAJÁNLÓ
FESZTIVÁL
TÁNC

ORIGO KULTÚRA
WWW.ORIGO.HU/KULTURA

OPERA
MAGYAR ÁLLAMI OPERAHÁZ
HUNGARIAN STATE OPERA

15
20
16

december
január

ERKEL
SZÍNHÁZ
THEATRE

OPERA

december 1., 3., 5., 6., 8., 9., 10., 12., 13., 16., 18., 20., 24., 25., 26., 27., 29., 30.	A DIÓTÖRŐ WAYNE EAGLING–SOLYMOSSI TAMÁS–PJOTR ILJICS CSAJKOVSZKI
december 2., 4., 6., 11., 13.	Farnace Antonio Vivaldi
december 5.	Dalszínház utcai dalestek
december 5.	Pillangókisasszony Giacomo Puccini
december 10., 12., 15., 17., 19., 23., 25., 27., 30., 2016. január 3., 7., 10.	Bohémélet Giacomo Puccini
december 12.	Királyi Zeneterem – ahol a kamarazene terem
december 19., 2016. január 16.	(J)Összművész? - Ismert művészek ismeretlen arcai
december 21., 2016. január 18.	A Budapesti Filharmóniai Társaság Zenekarának - az Opera együttesének koncertjei
december 22.	Operakarácsony
december 31., 2016. január 2., 3., 8., 9., 10., 13., 17.	A denevér Johann Strauss
2016. január 1.	Újévi koncert
2016. január 14., 15., 16., 17., 20., 21., 22.	Rómeó és Júlia Seregi László–Szergej Prokofjev
2016. január 23., 27., 29., 31.	Falstaff Giuseppe Verdi
2016. január 28., 30.	LEAR ARIBERT REIMANN
2016. január 31.	Edita Gruberova dalestje
ERKEL	
december 4., 6., 11., 13., 17., 19.	Don Giovanni Wolfgang Amadeus Mozart
december 5.	Don Carlos Giuseppe Verdi
december 6., 26.	János vitéz Kacsóh Pongrác
december 12., 16., 19., 20., 26., 29., 30.	TRIPTICHON: A KÖPENY; ANGELICA NŐVÉR; GIANNI SCHICCHI GIACOMO PUCCINI
december 22.	Failonir25
december 23., 24., 25., 29., 2016. január 2., 3., 9., 10.	Parázsfulócska Wolfgang Amadeus Mozart– Lackfi János
2016. január 8., 10., 15., 17., 22., 24., 30.	Turandot Giacomo Puccini
2016. január 9., 14., 16., 23., 31.	Don Pasquale Gaetano Donizetti
2016. január 21.	Miklósa25
2016. január 23., 24.	Leánder és Lenszirom Tallér Zsófia– Szilágyi Andor–Szöllösi Barnabás
2016. január 29., 30., 31.	FEHÉR, FEKETE – ELLENTÉTEK VONZÁSÁBAN J. KYLIÁN–S. REICH / J. KYLIÁN– J. S. BACH–D. HEUFF / H. LANDER– C. CZERNY–K. RIISAGER

HUNGARIAN NATIONAL BALLET
MAGYAR NEMZETI

BALETT

Wayne Eagling
Solymosi Tamás
Pjotr Iljics Csajkovszkij

A diótörő

The Nutcracker

Meseballett három felvonásban, két részben

Koerográfus ► Wayne Eagling, Solymosi Tamás
Díszlettervező ► Oláh Gusztáv nyomán Vavrinecz Beáta
Próbavezető balettmesterek ► Aradi Mária, Dózsa Imre,
Wayne Eagling, Kövessy Angéla, Pongor Ildikó,
Solymosi Tamás, Venekei Marianna

Zeneszerző ► Pjotr Iljich Csajkovszkij

Jelmeztervező ► Rományi Nóra

Az MTF növendékeit betanította ► Janács Evelyn

Bemutató ► 2015. november 28., Operaház

OPERA

MAGYAR ÁLLAMI OPERAHÁZ
HUNGARIAN STATE OPERA